Meander

#1 | jaargang 24
jan-feb-maa 2026

Natuur rond Schelde,
Leie en Zwalm

Vlaamse Ardennendag 2026

Schapenbegrazing in het Paddenbroek

... zongen zij als sijsjes ...

Natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

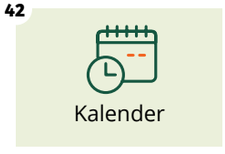

4	Vlaamse Ardennendag 2026
6	Geduld kan lonen
7	Geboorte van het Cosijnbos
8	Sinusbeheer
11	In het spoor van de bever
12	Schapenbegrazing in het Paddenbroek
14	Vleermuizen op zolders
17	Boekbespreking 'Archief van een mogelijk verlies'
18	Waterkwaliteit en visbestand in de Krombeek
19	Uilenspiegelproject van het RLVAD
20	Vergeten blauwkes
22	The sky is not the limit (voor pesticiden)
23	Provincie en Natuurpunt doven de lichten tijdens Nacht van de Duisternis
24	Bijzondere vogelwaarnemingen najaar 2025
26	Groeten van de blauwe kiek
27	Spandoek: Red ons klimaat
28	Vijftig tinten grijs
30	Bronswespachtigen
34	… zongen zij als sijsjes …
36	Mijn thuishok, vijf jaar later
40	Mijmeringen bij een 105-jarige eik
41	50 jaar MOW - 50 jaar positief verzet
42	Kalender

Ontdek onze nieuwe website: npvap.be/meander

Meander

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.
Redactie redactiemeander@natuurpuntvlaamseardennenplus.be
Norbert Desmet (desmetnorbert@hotmail.com),
Rik Desmet (desmet.rik1@gmail.com), Alain Baute (alain.baute@comsbox.com)
Teksten nagelezen door André De Kimpe
Kalenderverantwoordelijke Filip Keirse (055 38 78 83, filip.keirse@telenet.be)
Cover Sijs (Gould, 1873)
Lay-out Alain Baute (alain.baute@comsbox.com)
Oplage 4099 ex.
Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr.
Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.
Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van € 13 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.
Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Vlaanderen verbeelding werkt

FSC www.fsc.org MIX Papier | Ondersteunt verantwoord bosbeheer FSC® C014767

Waar gaan we heen?

Dirk Criel

Op een jaar tijd is er zoveel te vertellen dat het moeilijk is een passend voorwoord te schrijven. Je moet je onderwerp(en) nauwkeurig kiezen en afwegen. Liefst een hoopvolle en motiverende boodschap uitdragen. Helaas zitten tussen de talloze gebeurtenissen weinig opbeurende berichten – zeker als het om natuur en milieu gaat.

Het hardst komt de boodschap aan dat ons vrijwilligerswerk niet door iedereen wordt geapprecieerd, ondanks de tomeloze inzet van velen. Dat uit zich in een vermindering van onze aankoop- en werksubsidies. Uiteraard moeten we allemaal ons steentje bijdragen om de verspilzucht uit het verleden goed te maken. Maar ligt de klemtoon niet te veel op welvaart in plaats van op welzijn? Wat op ons afkomt, zijn nochtans zorgwekkende evoluties. Neem als voorbeeld de waterproblemen: wateroverlast en droogte met de bijkomende gevolgen. Natuur- en milieuzorg dragen nochtans duurzame oplossingen aan, maar worden door het beleid straal genegeerd. Er zijn ook de biodiversiteits- en klimaatcrisis, de teloorgang van bodem, lucht én water. Zelfs uit de kraan tappen we nu gifstoffen. We hebben oplossingen te over, amper een beleidsmens die er iets mee doet, laat staan ervan wakker ligt.

Van de Belgen is 82% van mening dat klimaatverandering en de gevolgen ervan de grootste uitdaging voor de mensheid vormen in de 21e eeuw (www.sustainapoll.be). Ze blijken vooral bezorgd over de gezondheid van toekomstige generaties. Meer dan de helft van hen kijkt naar de overheid om maatregelen te nemen. Wat moet je nog meer weten om meteen in actie te schieten?

Natuurpunt blijft evenwel niet bij de pakken zitten en doet onverdroten voort. We moeten de tering naar de nering zetten en meer dan ooit terugvallen op de financiële, morele en vooral actieve steun van iedereen. Ons ledenaantal loopt evenwel achteruit, na jaren van groei, dat geldt trouwens voor veel verenigingen. Tijd dus om alle zeilen bij te zetten en niet-leden aan te moedigen om onze rangen te vervoegen en te overtuigen van onze noodzaak. Niet alleen door lid te worden, maar meer nog om mee de schouders onder ons leefbaarheidsproject te zetten. Laat je stem (meer) horen. Kruip niet in je schulp als betweters het hoge woord voeren om met holle slogans en halve leugens hun gelijk te halen, maar zorg voor een overtuigend wederwoord. Enkel een gezamenlijke inzet garandeert ons allen een zorgeloos, gezond en duurzaam leven.

Eén van de strohalmen waaraan we ons vastklampen is het Landschapspark Vlaamse Ardennen. Het heeft ondertussen duidelijk(er) vorm gekregen. Onze kritische benadering blijft, gezien de politieke invloed, maar de opgezette structuur biedt talrijke mogelijkheden. Ondertussen worden er uiteenlopende beleidsplannen gesmeed die hopelijk over enkele jaren uitvoering krijgen. Grote delen van de Vlaamse Ardennen worden geëvalueerd om toekomstige ruimtelijke en landschapsecologische ontwikkelingen op allerlei aspecten aan en bij te sturen en een tegengewicht te vormen voor de huidige verrommeling, vertuining, verharding, vernietiging en vervuiling van onze streek.

Ondertussen sleutelen we ook verder aan onze eigen regionale verenigingsstructuur. Onze eerste medewerkster verzette met de hulp van een veelzijdige ploeg vrijwilligers al bergen werk. Dit resulteerde in een nieuwe meerjarennota en -verbintenis die het voortbestaan van zowel onze professionele werking als onze vrijwilligerswerking op de langere termijn moet verzekeren. Tegelijk lopen er verschillende uitvoeringsprojecten die gezamenlijk gedragen worden door meerdere afdelingen en studiewerkgroepen. Door samenwerking verlichten we de inspanning en versterken we het resultaat. Met een gloednieuwe website en een brede communicatie willen we onze boodschap sterker dan ooit uitdragen en zowel leden als niet-leden motiveren om die te ondersteunen, op welke manier dan ook.

Laat je horen. Hoe meer stemmen, hoe groter de kans dat onze meningen worden gehoord. Weet dat je niet alleen bent met je mooie gedachten.

© Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen tot Dender

Vlaamse Ardennendag 26 april 2026

Erfgoed? NATUURlijk!

De Ronde van Vlaanderen brengt ongetwijfeld weer honderdduizenden mensen op de been, Taylor Swift en Pommelien Thijs zullen zalen en weides laten vollopen, enkele rijken der Aarde zullen een stap dichter bij Mars proberen te komen, maar hét evenement van 2026 wordt ongetwijfeld de Vlaamse Ardennendag.

Soetkin Van Rossem

De Vlaamse Ardennendag is een gevestigde waarde. Een feestdag waarop Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus samen met alle natuur- en milieuverenigingen uit de wijde regio van de Vlaamse Ardennen naar buiten treedt om de pracht van de streek te belichten. Dit jaar vormt Ename het kloppende hart, met de Provinciale Erfgoedsite als partner en bruisend epicentrum. Een uitgelezen kans om de connectie tussen natuur en erfgoed op de voorgrond te plaatsen. Temeer omdat het diezelfde dag ook Erfgoeddag is. Het thema van deze Vlaamse Ardennendag: 'Erfgoed? NATUURlijk!', mag dan ook niet verwonderen.

Natuur en erfgoed weven zich doorheen het hele activiteitenprogramma op de Erfgoedsite, tussen 11 en 17 uur. Bezoekers kunnen op wandel met een gids en bijvoorbeeld in het historische karakter van Ename Dorp duiken, de heraanleg en de ecologische aspecten van het Archeopark uit eerste hand te weten komen of het houtig erfgoed en de verborgen plekjes langs de Schelde ontdekken. Er duiken straffe en welriekende verhalen op uit de historische refter en jawel, ook uit de latrines. De doeners kunnen eerst inspiratie opdoen in boeiende demonstraties en zich daarna voluit uitleven in tal van workshops zoals fuiken vlechten, boter maken, meel malen met een molensteen, verven met natuurlijke pigmenten. Wie liever wat gezapig rondstruint, kan een tentoonstelling rond erfgoed of uilen meepikken of zich laten verwonderen op de infomarkt met meer dan vijftig standhouders die werken rond natuur, cultuur en/of ambachten. Ook voor de kinderen is er een aangepast programma met avontuurlijke activiteiten en heel wat pret. Uiteraard worden de dorstigen gelaafd en de hongerigen gespijsd. Liefhebbers van idylle en romantiek kunnen zich zowaar neervlijen in de boomgaard met een picknick die verzorgd wordt op de tonen van livemuziek.

Opbouw Natuurboerderij Bos t'Ename

© Eddy Vervynckt

Vroege vogel(aar)s kunnen naar goede gewoonte de dag starten met enkele tientallen wandelingen in onze natuurgebieden, verspreid over de hele regio van de Vlaamse Ardennen tot het gebied tussen Leie en Schelde. Conservators en natuurgidsen zorgen voor meeslepende insteken langs de mooiste paden en vergezichten. Deze wandelingen staan open voor socio-culturele verenigingen en individuen.

Voor wie denkt dat dit aanbod toch nog de duimen zal moeten leggen voor Taylor Swift, we hebben nog een extra troef in handen: de Feestelijke Openingswandeling van de Natuurboerderij door onze partner Werkgroep Bos t'Ename. Gedurende meer dan twee jaar toverden maar liefst zeshonderd vrijwilligers een ontastbare droom om tot een tastbare droomplek. Een boerderij waar ecologie en sociale betrokkenheid centraal staan, en dit in het mythische Bos t'Ename, een bos dat historiek ademt. Een gelukkig huwelijk tussen erfgoed, natuur en maatschappelijke betrokkenheid. Geen beter moment om dit te bezegelen en officieel te openen dan tijdens de Vlaamse Ardennendag. Noch met rondzwaaiende servetten, noch met witte tortels, maar wel via een belevingsvol parcours om en langs de Natuurboerderij. Tijdens een Feestelijke Openingswandeling ontdek je aan verschillende haltes het relaas van de boerderij, boeiende erfgoedverhalen en verrassende demonstraties rond duurzaam bouwen met hout, leem en stro. De tocht start in Ename op de hoek van de Natusdreef/Kattenberg, loopt langs de Natuurboerderij en eindigt op de Erfgoedsite. Starten kan tussen 9:00 en 10:30.

Samen met talloze vrijwilligers uit de Natuurpunt Afdelingen en onze partners van de Provinciale Erfgoedsite, Werkgroep Bos t'Ename, Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen tot Dender, Landschapspark Vlaamse Ardennen, Natuurpunt en met de steun van Variant en de Stad Oudenaarde maken we er hét evenement van het jaar van. Want laten we eerlijk zijn, wie wil er nu naar Mars als je de Vlaamse Ardennen hebt. Iedereen welkom, tot dan!

Alle informatie op: www.vlaamseardennendag.be

06:30 - 12:00 – Gegidste wandelingen in de Vlaamse Ardennen
09:00 - 10:30 – Feestelijke Openingswandeling Natuurboerderij Bos t'Ename
11:00 - 17:00 – Natuur & Erfgoed Evenement Archeopark Erfgoedsite Ename

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

BOOMKWEKERIJ DE BOCK
Wij zijn specialisten in
Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen
Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename
Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

Geduld kan lonen

Een dikke 28 jaar geleden kocht Natuurpunt Ronse enkele weilanden aan in de 'Pyreneeën', een wijk aan de rand van Ronse. De naam verwijst naar een café met een rolschaatspiste dat 'De Pyreneeën' heette.

Jo Glibert

De weilanden werden jarenlang gebruikt door een plaatselijke landbouwer, die ze dus ook regelmatig bemestte. Er werd beslist om deze weiden niet te bebossen, maar om te zetten naar schraal, bloemenrijk grasland. In samenwerking met Carlos D'Haeseleer, een consulent van Natuurpunt, werd een beheerplan opgesteld, en vol goede moed begonnen we aan het verarmen van de gronden. De vorige pachter bleef instaan voor het hooibeheer met respect voor de richtlijnen van het beheerplan. Twee keer per jaar werden de weiden gemaaid en als vergoeding kreeg de landbouwer het hooi en ontving hij een symbolische vergoeding, waardoor de pachtwet niet van toepassing was.

Natuurpunt Ronse zorgde daarnaast voor het aanplanten van een gemengde haag van sleedoorn en meidoorn, aangevuld met enkele eiken, elzen en esdoorns. Het overtollige plantgoed werd in de Bovenweide-West gebruikt om een scherm aan te leggen, zodat de weide in drie grote stukken kon worden opgesplitst. Oorspronkelijk werd er gekozen voor begrazing, maar na één jaar moesten we dit stopzetten, omdat de koeien teveel schade aanrichtten aan de jonge haag.

Eind 2024 begonnen enkele mensen binnen Natuurpint Ronse te twijfelen of het beheer wel het gewenste effect had. Sommigen stelden zelfs voor om het gebied alsnog te bebossen. Om helemaal zeker te zijn dat we sowieso de juiste beslissing zouden nemen, nodigden wij David Claeys-Bouuaert uit om samen met ons te kijken waar het eventueel was misgelopen. Tot onze grote verbazing kregen wij te horen: "ge zijt gulder goe bezig". Pardon? Goed bezig? En ja hoor, blijkbaar wel.

Er bleken al verschillende kale plekken te ontstaan en de grasmat was minder dicht, wat het kiemen van verschillende (nieuwe) planten vergemakkelijkte. Raaigras en witbol waren vrijwel al verdwenen en maakten plaats voor reukgras en vossenstaart. Grote pollen knoopkruid waren aanwezig, net als rolklaver en een soort havikskruid (dicht of muurhavikskruid). Allemaal mooie soorten die wijzen op een verbetering!

Papegaaizwammetje

Gesterkt door de opmerkingen van David en de aanwezigheid van deze plantjes, hebben we besloten om het beheer verder te zetten en het beheer nog iets gerichter aan te pakken. Elk jaar zal een ander deel van dit weiland minder, heel laat of zelfs helemaal niet gemaaid worden.

Op 18 november bezocht ik samen met Philippe Moreaux deze weide om te bepalen welk perceel in 2026 niet gemaaid wordt. Op de terugweg werd onze aandacht getrokken door enkele felgroene/felgele, vettig glanzende paddenstoeltjes: wasplaten!! De orchideeën onder de paddenstoelen en typische bewoners van schraal grasland. En niet zomaar de meer frequent voorkomende zwartwordende wasplaat, wel het zeldzamere papegaaizwammetje.

Zo blijkt maar weer dat ook in natuurherstel geduld een schone deugd is.

Lees ook op npvap.be/m/131

© Ludo Bauwens

Dag van de Natuur 2025 – geboorte van het Cosijnbos

Filip Keirse

De provincie Oost-Vlaanderen is, na West-Vlaanderen, de minst beboste provincie van het Vlaamse gewest. Met een bebossingsgraad van zo'n 5% steekt onze provincie schril af tegen de Vlaamse bebossingsgraad van 11% en de Belgische van 22%. Er is dus werk aan de winkel.

Op zondag 23 november 2025 hebben we ons steentje bijgedragen om een klein stukje bos te creëren. Dit kan ons enkel blij en fier maken. En … dat dit kan gebeuren in een unieke samenwerking tussen vrijwilligers van Natuurpunt en een bedrijf uit de houtverwerkende nijverheid is iets wat zeker perspectieven opent naar de toekomst.

Het stukje bos dat wij aangeplant hebben, wordt een levend aandenken aan Jo Cosijn. Het was het laatste stukje grond dat Jo gekocht heeft en het zal terecht het Cosijnbos genoemd worden. Elke keer dat wij er voorbij gaan, alleen of in groep, zullen we zo aan hem denken.

Met bijna 100 vrijwilligers werden 18 soorten aangeplant, goed voor 975 bomen en struiken, een rijke bron van voedsel en habitat voor heel wat dieren.

Wie hem gekend heeft, zal zich Jo vooral herinneren als een geëngageerde man voor wie de natuur en onze leefomgeving hoog op zijn prioriteitenlijst stonden. De kunstzinnige Jo, muziekliefhebber en fotograaf, was door zijn werk, het Agentschap Natuur en Bos, beroepshalve verbonden met de natuur.

Maar ook in zijn vrije tijd speelden natuur en milieu een grote rol. Het was een feest om Jo te zien genieten van de voorjaarsbloeiers in het Eeckhoutbos of van de schilderachtige landschappen van de Vlaamse Ardennen.

Als voorzitter van Natuurpunt Vlaamse Ardennen, conservator van de Maarkebeekvallei en redacteur van het natuurtijdschrift Meander trok hij aan de kar om deze prachtige streek te helpen beschermen. En door zijn innemende persoonlijkheid slaagde hij erin om deze groep vrijwilligers om te smeden tot een groep vrienden. Zijn persoonlijkheid zorgde er ook voor dat hij de geknipte man was om te onderhandelen met de stakeholders van dit landschap. Soms met mooie resultaten, soms met ontgoochelingen. Maar Jo bleef gedreven doorzetten.

Een woord van dank zijn we verschuldigd aan de vele medewerkers van de firma Eurabo en de werkgroep Maarkebeekvallei. Maar dit evenement was ook niet mogelijk geweest zonder de vlekkeloze voorbereiding van de conservator, Ludo Bauwens. Dikke pluim!

Lees ook op npvap.be/m/103

BelCoPrint
Tolpoortstraat 3 • 9800 Deinze
Copycenter | Planafdruk | Grafisch Ontwerp
Stempels | Kunstschilders & Tekenmateriaal
www.belcoprint.be

Sinusbeheer

Maaien met een glas teveel op?

In maart 2016 werd Jurgen Couckuyt door de Vlinderstichting uitgeroepen tot vlinderbeheerder van het jaar. Jurgen Couckuyt beheert als vrijwilliger enkele reservaten van vzw Durme en is de uitvinder van het zogenaamde sinusbeheer, dat hij al minstens 15 jaar toepast in enkele reservaten. Het sinusbeheer kwam enkele maanden terug opnieuw in het nieuws, omdat er meer gericht onderzoek zal worden uitgevoerd naar een aantal aspecten ervan. Jurgen Couckuyt is ook een kenner van vlinders.

André De Kimpe

Bij sinusbeheer wordt niet alles gemaaid in één keer, zijn de overgangen tussen gemaaid en niet gemaaid niet recht maar gebogen (vandaar de naam), wordt er verschillende keren per jaar gemaaid en blijft er een deel niet gemaaid.

Het resultaat is een vegetatie waarin alle stadia van gemaaid tot niet gemaaid naast elkaar voorkomen, waardoor voedselaanbod beschikbaar blijft voor zowel volwassen vlinders als rupsen en de nodige structuren voor het afzetten van eitjes en verpoppen. Waarschijnlijk is die structurele variatie belangrijker dan de gebogen lijnen.

Belangrijk is dat een niet gemaaid deel tot laat in het voorjaar van het volgende jaar behouden blijft om overwinterende eieren, larven, rupsen, poppen, … toe te laten om de winter door te komen. In het ideale geval is er een niet gemaaid stuk tot drie jaar aanwezig. Dergelijk beheer is niet alleen voor vlinders, maar voor alle insecten en ongewervelden belangrijk, dus ook voor wilde bijen, sprinkhanen, wantsen, cicaden, spinnen, enz. De desastreuze gevolgen van het traditionele maaibeheer (waarbij het volledige perceel gemaaid wordt, met een eerste maaibeurt na eind juni en een tweede half september) op ongewervelden zijn al minstens 50 jaar bekend. Wanneer na de eerste maaibeurt een nog intensiever ritme toegestaan wordt, leidt dit onvermijdelijk tot een achteruitgang van zowel planten als dieren.

Ook voor planten is het traditionele maaibeheer weinig optimaal, wat o.a. blijkt bij het maaien van wegbermen volgens het bermbesluit. Op veel plaatsen verdwijnen soorten die niet in dit schema passen: in veel gevallen is dit voor een soort als rapunzelklokje en weideklokje een ramp. Dat dit maaibeheer steeds meer in vraag gesteld wordt, is dus een goede zaak.

Niet alleen de frequentie, maar ook de wijze waarop gemaaid wordt, is belangrijk voor de overleving van ongewervelden, jonge vogels en kleine zoogdieren. Het verschil tussen een maaibalk met een breedte van ongeveer een meter, getrokken door een paard of een ‘massey-fergusonke’ met 11 pk aan maximaal 5 km per uur, en een cirkelmaaier van 3 tot 9 m, aan een snelheid van minstens 10 km per uur maakt de kans om te ontsnappen voor veel organismen wel zeer klein. En dat zelfs met een maaibalk met een breedte van 1 m en een snelheid van 1 tot 2 km per uur slachtoffers gemaakt worden, mochten we zelf ondervinden toen we lang geleden voor de eerste keer de blekerij in Zeveren probeerden te maaien. De maaibalk gaf de geest, maar vooraleer het zover was, hadden vele kikkers één of meer achterpoten verloren.

Een bijkomend voordeel van het gefaseerd maaien, ligt in het feit dat het prooiaanbod voor predatoren en aaseters meer gespreid wordt in de tijd. Er is niet zoiets als een week van overvloed na het grootschalig maaien en daarna de broeksriem (als dat al geldt voor predatoren) aanhalen.

Een kritiek op het sinusbeheer ligt/lag erin dat het op grote oppervlakten niet toepasbaar is. Maar wat belet ons om ook in grote gebieden eens anders te gaan maaien? Het zou geen probleem mogen zijn om een tractor met een cirkelmaaier van maximaal 4 m (een kortere maaibalk zou natuurlijk nog beter zijn) drie of vier keer per jaar traag en ‘schots en scheef’ door een perceel te laten rijden. Er zijn dan veel meer vlucht- en ontwijkingsmogelijkheden voor ongewervelden, kikkers en padden en kleine zoogdieren. En mits voldoende ‘schots en scheef’ maaien, zullen er altijd niet gemaaide stukken overblijven die schuilplaats bieden aan organismen. Het vraagt natuurlijk enige omslag in het denken over beheer: in de natuur zijn rechte lijnen eerder een uitzondering dan een regel.

Eigenlijk wordt met sinusbeheer een soort extensief graasbeheer nagebootst. Zeer extensief jaarrond begraasde, niet te voedselrijke tot schrale graslanden behoren niet tot de ‘baseline’ van onze generatie natuurbeschermers. We hebben wel nog de soortenrijke natte graslanden gekend die éénmaal per jaar gemaaid werden (meestal pas in de tweede helft van juli), waarna in goede jaren nabeweiding volgde. In natte jaren bleven vele graslanden niet gemaaid en niet beweid, wat voor veel vogels (o.a. kwartelkoning, roodborsttapuit en paapje) een goede zaak was.

In Oost-Duitsland is zeer extensieve beweiding op grote oppervlakten ingesteld in een aantal voormalige militaire domeinen die na de eenmaking hun functie verloren en nu als natuurgebied worden gebruikt.

Voorbeeld van maaien zonder vastgelegde route. De drie maaibeurten (geel, groen en roze) kunnen in willekeurige volgorde uitgevoerd worden, met een tussenperiode van bv. 6 weken. Zoals uit de figuur blijkt, zijn er niet gemaaide stukken (wit), eenmaal (1 kleur), tweemaal (2 overlappende kleuren) en driemaal gemaaide (3 overlappende kleuren) stukken.

Het beeld is werkelijk indrukwekkend en de begroeiing varieert van kaal tot verruigd. Het beeld van bloeiende ratelaars naast kaalgevreten grasland, verspreide kleine stengels hondsroos met paapjes erop, dode stengels van distels van voorgaande jaren, grote oppervlakten bloeiend gras, ertussen runderen en paarden, schaarse meidoorns, al dan niet beschadigd door de grazers, grauwe klauwieren, we hebben het nooit gekend en het blijft verwonderen.

Nog verder naar het oosten zijn nog zeer extensieve gebruiksvormen zoals het hoeden van ganzen en koeien bekend. Die landen (o.a. Albanië, Servië, Roemenië, ...) zijn gekend voor de zeer rijke vlinderfauna, die spijtig genoeg in snel tempo verdwijnt door de ook hier toenemende intensivering van de landbouw en het opkopen van landbouwgronden door de agrarische industrie.

Wat ook de wijze is waarop beheerd wordt, het zal nooit goed zijn voor iedere soort. Voor rupsen die overdag laag in de vegetatie verblijven, wordt best niet te kort gemaaid en voor veel soorten is een pollenstructuur essentieel. Voor sprinkhanen en wilde bijen die kale bodem nodig hebben, wordt dan beter diep gemaaid, met bodemverstoring als neveneffect. Voor veel plantensoorten bieden kale plekken kiemplaatsen. Voor weidemieren is maaien een ramp: ook in traditionele hooilanden ontbreken de hopen of zijn ze alleen in de perceelscheidingen te vinden.

Voor de literatuurlijst, zie npvap.be/m/136

Volg je de saga rond de uitbreiding van de Boembekemolen nog?

Jan Francois

Reeds in 2011 werd voor het eerst vergunning verleend voor de uitbreiding van de Boembekemolen. Doel was er een beperkte, maar verwarmde ruimte te hebben waarin vrijwilligers onze bezoekers ook in de wintermaanden kunnen ontvangen. Door de besparingen bij de Vlaamse overheid, ja, ook toen al, werden minder subsidies dan initieel voorzien bij de restauratie. Bij gebrek aan middelen werd de uitbreiding, die toen ook was voorzien, in de tijd vooruitgeschoven. Na 5 jaar verviel de vergunning.

In 2022 werd de uitbreiding opnieuw voorbereid met een nieuwe vergunningsaanvraag. Die werd in 2023 geweigerd na bezwaar van buren.

In 2024 werd een nieuwe aanvraag ingediend met, om een aantal bezwaren tegemoet te komen, een kleiner volume. Die aanvraag kreeg een goedkeuring. Enkele buren tekenden terug bezwaar aan tegen de vergunning, zodat het dossier op een hoger niveau werd getild. Op 10 december van dit jaar werd opnieuw vergunning verleend voor de uitbreiding.

Nu volgt nog een bekendmaking waarbij belanghebbenden naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen kunnen om alsnog de vergunning aan te vechten. Nog even wachten met de champagne. Hoewel, toegegeven, we hebben er al even van genipt!

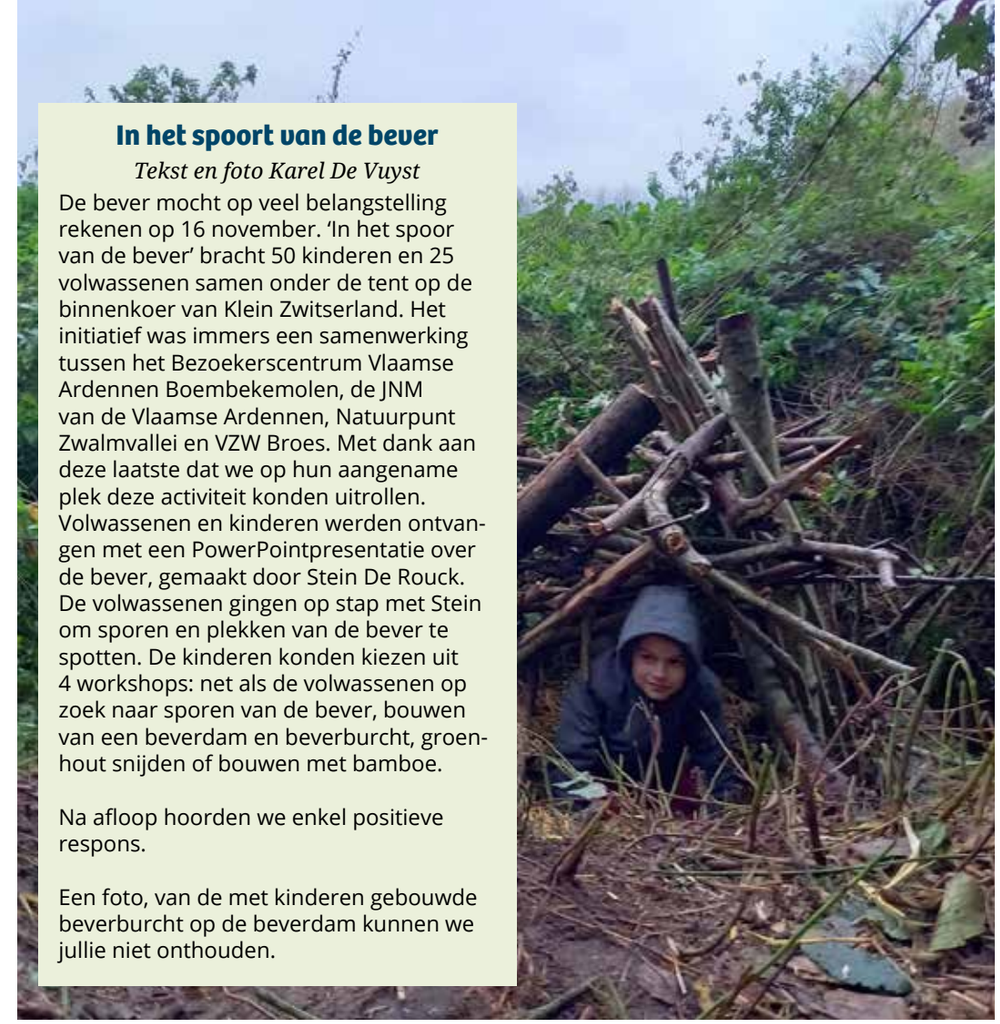

In het spoort van de bever

Tekst en foto Karel De Vuyst

De bever mocht op veel belangstelling rekenen op 16 november. 'In het spoor van de bever' bracht 50 kinderen en 25 volwassenen samen onder de tent op de binnenkoer van Klein Zwitserland. Het initiatief was immers een samenwerking tussen het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen, de JNM van de Vlaamse Ardennen, Natuurpunt Zwalmvallei en VZW Broes. Met dank aan deze laatste dat we op hun aangename plek deze activiteit konden uitrollen. Volwassenen en kinderen werden ontvangen met een PowerPointpresentatie over de bever, gemaakt door Stein De Rouck. De volwassenen gingen op stap met Stein om sporen en plekken van de bever te spotten. De kinderen konden kiezen uit 4 workshops: net als de volwassenen op zoek naar sporen van de bever, bouwen van een beverdam en beverburcht, groenhout snijden of bouwen met bamboe.

Na afloop hoorden we enkel positieve respons.

Een foto, van de met kinderen gebouwde beverburcht op de beverdam kunnen we jullie niet onthouden.

© Robin Vanheuverswyn

Schapenbegrazing in het Paddenbroek

Thijs Lietaer

Het natuurreservaat Paddenbroek in Kluisbergen wordt nu reeds iets meer dan 10 jaar officieel beheerd door Natuurpunt, en wie zegt beheren, zegt ook maaien en begrazen. In het begin, voor en ook kort nadat het gebied in 2013 de officiële titel van reservaat kreeg, werd gekozen voor het Oost-Vlaamse roodbont rund, afkomstig uit de kudde van Ename. Toen die wegvielen, kregen we de mogelijkheid om Galloways in te zetten op het terrein. Beide rassen met hun eigen typische graasgewoontes en ook karakter. De Galloways werden een drietal jaar geleden verkocht door de eigenaar, de begrazing viel stil, en we zagen het gebied stilaan dichtgroeien, nog verder verruigen en de pitrus rukte snel op daar waar de runderen veelvuldig liepen.

Tijd dus om op zoek te gaan naar iets nieuws en vooral lichters. Zo kwamen we in najaar 2023 in contact met Yves Meulenijzer van Greensheep uit Maarkeldal. Na meerdere terreinbezoeken, afrasteren en wegwerken van de laatste pijnpuntjes werden op 10 oktober van dit jaar de eerste schapen op het terrein geplaatst. Aanvankelijk werd gekozen voor drie rassen (Hebridean, Houtlander en Voskoppen), elk met hun eigen graaspatroon en ook lievelingsvoedsel. Dit plan was echter van korte duur, want door enkele incidenten met loslopende honden waren we genoodzaakt om enkel verder te doen met het Hebridean-ras. Forse kerels, die zich ondanks hun kleine gestalte niet zomaar laten doen. In plaats van in paniek weg te lopen van een hond, gaan die rustig op een afstand de boel in de gaten houden. Dit bleek, nu enkele weken later, ook de juiste keuze te zijn en verdere incidenten bleven uit. Al zal de sensibilisering via onze Facebookpagina ('Vrienden van het Paddenbroek' voor de geïnteresseerden) en artikeltjes in de gemeenteboekjes ook hun steentje bijgedragen hebben. Het ras is uitermate geschikt voor dit soort gebieden en vraagt heel weinig verzorging. Schuilmogelijkheden hebben ze eigenlijk niet nodig, maar ze krijgen de 'observatiehut' ter beschikking als stal. Zolang de waterstand het toelaat, en drinkwater beschikbaar is, zullen ze in het gebied blijven. Een korte winterpauze acht ik wel nodig, daar ik uit ervaring weet dat het gebied tijdens de wintermaanden weleens volledig durft onder te lopen. In het voorjaar, ergens midden april, worden ze dan opnieuw verwacht om ons klein, maar rijk reservaat te helpen beheren.

Onze kudde werd gevormd door 3 afzonderlijke groepjes bokken samen te zetten. Een nieuwe leider werd gekozen door de kudde, en ja, het kon er soms hevig aan toe gaan. Niettegenstaande ze nog maar twee maanden in het gebied vertoeven, zijn er wel al enkele zaken op te merken. De grenzen van hun nieuwe koninkrijk, 't is te zeggen de afrastering, werden volledig door hen in kaart gebracht en wat me daarbij vooral opviel, is dat alles, maar dan ook alles, tot op 1 één meter van de draad vakkundig afgegraasd werd. Netels, bramen en jonge boompjes moesten eraan geloven, wat voor mij al aangeeft wat ze voor de rest van het gebied zullen kunnen betekenen, ook in hoekjes waar de runderen weinig tot niet kwamen. Afhankelijk van de begrazingsdruk zullen gedurende het jaar schapen bijgezet en/of weggehaald worden. Dit alles door een nauwe opvolging en snelle reactie van Yves samen met het beheerteam. De bedoeling is namelijk om het gebied weer open te krijgen, weliswaar niet over de totale oppervlakte. Want waar we met de runderen kozen om het volledige gebied te begrazen, zal dit nu beperkt zijn tot iets meer dan 2 ha, ook om praktische redenen. Voor de andere stukken krijgen we sinds een tweetal jaar hulp van onze bever. Door ze lang in het gebied te houden, gaan we met korte vegetatie de winter in. Dit, in combinatie met een iets verhoogde waterstand geregeld via de kantelsluis, zorgde enkele jaren geleden voor iets wat ik al sinds mijn jeugdjaren niet meer gezien had: tot wel 300 watersnippen! Elke stap deed er wel enkele opvliegen. Daar wordt een mens gelukkig van.

Grazers doen niet alleen heel nuttig werk, maar zorgen ook voor extra natuurbeleving in het natuurreservaat. De schapen werden dan ook enthousiast verwelkomd door de vele fotografen en wandelaars. Op Facebook kregen we veel positieve berichtjes en de fotogenieke schapen haalden zelfs onmiddellijk het AVS-weerbericht.

Wil je ze zelf eens aan het werk zien, breng gerust een bezoekje aan het Paddenbroek. Er is altijd wel iets te zien, of gewoon om eens het kopje leeg te maken.

Extra foto's op npvap.be/m/140

Laatvlieger © René Janssens

Keutel-DNA

Vleermuizen op zolders

Vleermuizen zijn echt trouwe kerkgangers. Veel soorten keren jaar na jaar terug naar dezelfde zolders, waar ze geschikte omstandigheden vinden om te rusten of zich voort te planten. Onder de leien en tussen de dikke balken is het er rustig, donker en vaak héél warm, wat ze ideaal maakt voor kraamkolonies van vrouwtjes die er in de zomer hun jongen grootbrengen.

Daan Dekeukeleire

Naast deze kraamkolonies worden kerkzolders ook gebruikt door solitaire dieren. Dat kunnen mannetjes zijn, of vleermuizen die tijdelijk een rustplaats zoeken. Samen zorgen deze verschillende vormen van gebruik ervoor dat kerkzolders een belangrijke rol spelen in het leven van vleermuizen.

Renovaties, restauraties en herbestemmingen

Steeds meer kerken krijgen vandaag een andere invulling (herbestemmingen), en ook restauratie- en renovatiewerken komen regelmatig voor. Dergelijke ingrepen zijn soms noodzakelijk, maar kunnen een grote impact hebben op vleermuizen wanneer hun aanwezigheid niet gekend is. Zo kunnen invliegopeningen afgesloten worden, of kunnen houtbehandelingsmiddelen gebruikt worden die erg giftig zijn voor vleermuizen. Maar als niet gekend is waar vleermuizen aanwezig zijn, is het ook niet mogelijk om beschermingsmaatregelen te nemen.

DNA uit keutels

Vleermuizen kruipen op zolders graag weg tussen de dikke balken, in pen-en-gatverbindingen of achter planken. Daardoor zijn ze vaak niet makkelijk te vinden, maar hun aanwezigheid is vaak te zien aan de hand van hun typische keutels. In een project gefinancierd door het Agentschap Natuur en Bos (ANB) in samenwerking met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), de vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt en de regionale landschappen Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen tot Dender en Regionaal Landschap Meetjesland en de Leievallei werden vorig jaar keutels verzameld, en werd daar in het lab DNA uitgehaald. Zo kregen we nieuwe inzichten in waar welke soorten voorkomen.

Soorten op (kerk)zolders in de regio

De gewone grootoorvleermuis is de soort die het meest gevonden werd op zolders. Deze soort jaagt typisch in bossen en parken, waar ze met haar grote oren luistert naar de geluiden die haar prooien (veelal nachtvlinders) zelf maken. De soort verblijft zowel in holle bomen (vooral oude spechtengaten) als op zolders.

Op de tweede plaats staat de laatvlieger, een grote soort met een vleugelspanwijdte van ongeveer 35 cm. Naast de gekende kolonie in Ename, vonden we de soort ook in Ruien, Lozer en Zarlardinge. De laatvlieger is een typische soort die grote zolders opzoekt, waar kolonies warme plekjes uitkiezen aan de nokbalk.

Brons gaat naar de gewone dwergvleermuis. Dit is onze algemeenste soort, die overal in de regio voorkomt. Kolonies bevinden zich voornamelijk in spouwmuren en spleetvormige ruimtes, en de soort wordt niet zo vaak aangetroffen op zolders.

Vervolgens vonden we ook enkele speciale soorten. Baardvleermuizen werden aangetroffen op de zolders van Paulatem, Maarke-Kerkem (Marca) en Everbeek-Beneden. De soort vormt zowel kolonies in gebouwen als in bomen, waar ze het liefst verblijven in spleten en achter loshangende schors van staand dood hout. De baardvleermuis jaagt vooral in bossen, parken en langs bomenrijen.

De ingekorven vleermuis is een bijzondere soort die opgenomen is in de habitatrichtlijn bijlage II. De habitatrichtlijngebieden in de Vlaamse Ardennen zijn onder meer voor deze soort aangewezen. Het is een beetje de boerenzwaluw onder de vleermuizen: de soort jaagt vooral op mestvliegen in koeienstallen. Daarnaast jaagt ze ook in structuurrijke bossen op spinnen. Vroeger was een kolonie gekend op de kerk van Sint-Maria-Lierde, maar die verdween rond 2000. De soort overwintert wel nog elk jaar in kleine aantallen in het Kezelfort bij Oudenaarde, en over de taalgrens zijn er ook nog zomerkolonies gekend. Bij dit onderzoek vonden we keutels van de soort op twee locaties: een oud klooster in Geraardsbergen en de kerk van Sint-Maria-Lierde. Op beide locaties ging het maar om enkele keutels van vermoedelijk een solitair individu, niet om een kraamkolonie. Maar de ingekorven vleermuis verblijft het liefste in boerderijen en stallen, en minder op kerkzolders. Mogelijk zijn er nog zomerpopulaties aanwezig in een oude stal in de regio?

De grootste verrassing waren de waarnemingen van grijze grootoorvleermuis. Deze soort werd waargenomen op de zolders van de kerken van Zeveren, Grimminge en Waarbeke. De grijze grootoor is een zeldzame soort, die steeds op zolders verblijft (ook voor haar winterslaap). In Vlaanderen komt de soort vooral in de Kempen voor, maar er zijn ook enkele waarnemingen op de zandrug in het noorden van Oost-Vlaanderen. De waarnemingen in onze regio zijn erg verrassend, en liggen ver van andere verblijfplaatsen. In tegenstelling tot de gewone grootoorvleermuis jaagt de grijze grootoorvleermuis niet in bos, maar juist in open landschap. De soort foerageert boven insectenrijke graslanden. De graslanden in de Zeverenbeek en de Denderstree voorzien de soort vermoedelijk van eten.

Vleermuis staalname © Ann Derycke

En nu?

We weten nu iets over de soorten, maar we hebben geen idee van de aantallen. Het is dus belangrijk om deze verblijfplaatsen goed op te volgen. Door regelmatig uitvliegers te tellen kunnen we een beter beeld krijgen van hoe het met de kolonie gaat en of ze stabiel blijft, groeit of net achteruitgaat. Zulke tellingen vormen de basis voor een doordachte bescherming op lange termijn.

Daarnaast zijn gerichte beschermingsmaatregelen nodig. Het duurzaam behouden van geschikte verblijfplaatsen staat daarbij centraal: kerkzolders moeten toegankelijk en veilig blijven voor vleermuizen, ook bij renovaties of onderhoudswerken. Ook de omgeving van de kerk speelt een grote rol. Vleermuizen zijn afhankelijk van een fijnmazig landschap met hagen, bomenrijen en andere groene verbindingen die hen toelaten veilig tussen hun verblijfplaats en jachtgebieden te vliegen.

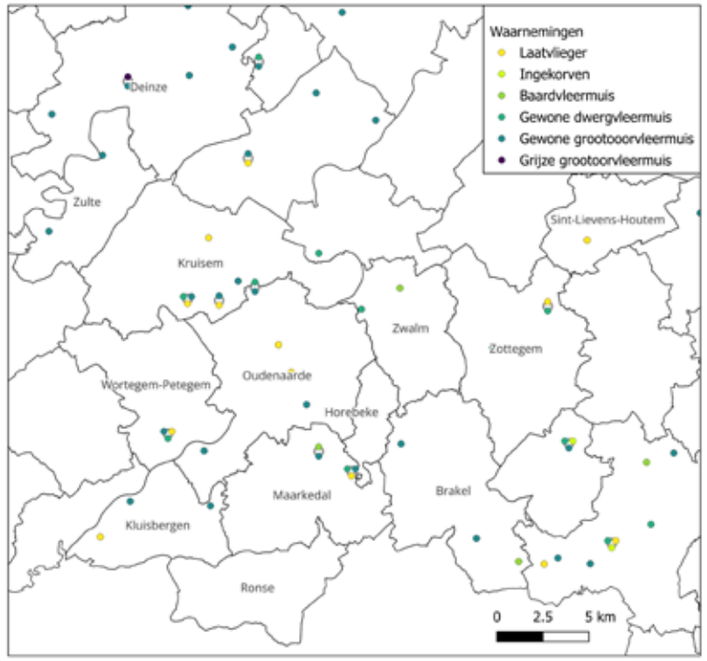

Ten slotte verdient verlichting extra aandacht. Monumentverlichting (zeker als ze slecht geplaatst is) kan vleermuizen verstoren, en kan er zelfs voor zorgen dat kolonies locaties verlaten. Door bewust om te gaan met licht – bijvoorbeeld door te dimmen, af te schermen of lampen gericht te plaatsen – kan een kerk een veel vriendelijkere plek blijven voor deze nachtelijke bewoners.

Zelf data inkijken?

Alle data kan je inkijken op natuurdata.inbo.be, waar je zowel op gemeente als op soort kan zoeken.

Lees ook op npvap.be/m/193

Archief van een mogelijk verlies, Tine Hens.

Boekbespreking door Rik Desmet

We hebben het in Meander al meerdere keren gehad over het shifting baseline syndrome waarbij mensen gewend zijn geraakt aan verarmde natuur. “Omdat we ons de massa aan ander leven niet herinneren, nemen we aan dat de uitgedunde aantallen die we kennen normaal zijn.” Anderen spreken van landschapspijn of natuuramnesie. Niet alleen zeldzame soorten leggen het loodje. Wat ooit gewoon was, wordt steeds zeldzamer en omdat we het nooit meemaakten, dreigen we ook te vergeten hoe overvloedig al het andere leven niet eens zo lang geleden was.

Journaliste en auteur Tine Hens dook in haar eigen natuurgeheugen en schreef een boek over de planten, dieren en natuurfenomenen die op het punt staan te verdwijnen. In ‘Archief van mogelijk verlies’ vertelt ze in twaalf hoofdstukken, in een mengeling van fictie en non-fictie, over gletsjers, kieviten, palingen, korenbloemen, spreeuwen (en vogelvangers), olmen, vroedmeesterpadden, sneeuw (en handelaars in kunstsneeuw), duisternis (en de tevergeefse strijd om een straatlamp voor haar deur kwijt te geraken), stilte, vuurvliegen (en verzet) … Ze zoekt in haar boek naar antwoorden op vragen als: wat doet dat verlies met onze natuurbeleving? En wat is er nodig voor herstel? Uit het boek spreekt verdriet en verwondering en het roept op tot actie. Maar het voedt vooral de liefde voor het leven dat ons omringt. Dat is ook de taak van Natuurpunt.

Componiste Ellen Jacobs maakte op basis van de geluiden die bij de twaalf hoofdstukken horen, een unieke soundtrack en het boek is geïllustreerd met houtsneden van illustrator Jan De Kinder.

“Dit boek is een recept
voor verwondering en een
dam tegen geheugenverlies.
Het voedt de liefde voor
het leven dat ons omringt.”

Archief van een mogelijk verlies, Tine Hens.
Uitgeverij ISBN 9789462675445, € 29,90

Rivierdonderpad
© Jan van Uytvanck

Waterkwaliteit en visbestand in de Krombeek

Marc Verbeiren

De Krombeek is een waterloop 2e categorie die ontspringt nabij het natuurgebied 't Burreken en uitmondt in de Maarkebeek. In opdracht van de Dienst Integraal Waterbeleid van de Provincie Oost-Vlaanderen voerde het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM), in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), op 21 mei 2024 een onderzoek naar de visstand uit in Maarkedal. De Krombeek is een belangrijke waterloop voor de beschermde soorten rivierdonderpad en beekprik.

Uit een eerder onderzoek naar de waterkwaliteit bleek dat de chemische waterkwaliteit relatief goed is, maar dat er toch een aantal knelpunten zijn. Zo kan de verhoogde concentratie van chemische zuurstofvraag (CZV) duiden op verontreiniging, vermoedelijk afkomstig van afspoeling, maar ook van resterende lozingen. Rivierdonderpad, maar in het bijzonder beekprik, zijn zeer gevoelige soorten die zelfs bij lichte verontreiniging niet kunnen gedijen. De eveneens verhoogde waarde voor zwevende stof kan in relatie gebracht worden met de erosieproblematiek. Het zuurstofgehalte scoort wel voldoende en is cruciaal voor de aanwezigheid van de doelsoorten. Daarnaast ligt het totaal fosforgehalte, zoals op de meeste plaatsen in Vlaanderen, boven de norm voor milieukwaliteit.

Tijdens het onderzoek naar de visstand in 2024 werd enkel bermpje en rivierdonderpad waargenomen. Over de jaren heen werden nog vier andere soorten waargenomen, namelijk beekprik, serpeling, paling en driedoornige stekelbaars.

De populatie rivierdonderpad lijkt momenteel in een goede toestand te verkeren. De bepaling van de lengteklassen en de dichtheden per vierkante meter geeft aan dat er een duurzame en zichzelf in standhoudende populatie aan rivierdonderpad aanwezig is in de Krombeek. Daarentegen werd er geen beekprik meer aangetroffen in de Krombeek. Vermoedelijk zal een combinatie van verschillende factoren hier aan de basis liggen van het verdwijnen of beperkt aanwezig zijn van de populatie. In de eerste plaats heeft de waterloop enorm te kampen met een erosieproblematiek. Naast bovengenoemde mogelijke oorzaken is er ook het vermoeden dat de genetische diversiteit van de populatie zeer beperkt was/is, gezien de populatie volledig geïsoleerd voorkomt binnen de Krombeek en er geen uitwisseling mogelijk is met populaties in de Verrebeek of Sassegembeek.

Een soort die wel voor de eerste keer op bijna alle locaties werd waargenomen is bermpje. Zowel kleine (juveniele) als grotere (adulte) individuen werden teruggevonden. Deze soort werd bij voorgaande onderzoeken slechts beperkt aangetroffen in het stroomafwaartse gedeelte, maar lijkt zich nu gevestigd te hebben in de Krombeek.

Verder werd er ook eenmalig serpeling aangetroffen in 2007, wat vermoedelijk het resultaat was van een eerdere uitzet op de Maarkebeek. Sporadisch werd er ook paling waargenomen, afkomstig van de uitzet van glasaal. Bij de laatste onderzoeken werd de soort echter niet meer aangetroffen.

Lees ook op npvap.be/m/171

Uilenspiegelproject van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen tot Dender

Met het LEADER-project Uilenspiegel versterkt Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen tot Dender (RLVAD) het leefgebied van de vijf uilensoorten die in de Vlaamse Ardennen broeden: bosuil, kerkuil, oehoe, ransuil en steenuil. Doel is om het leefgebied aantrekkelijker te maken voor zowel de uilen als hun prooidieren door houtkanten, hagen, heggen, boomgaarden en kleine bosjes aan te planten.

Bart Vancoppenolle

Steenuil © Vilda, Yves Adams

Dit project is medegefinancierd door de Europese Unie, de Vlaamse overheid en de provincie Oost-Vlaanderen binnen het plattelandsprogramma LEADER.

Medegefinancierd door de Europese Unie

Samen met vrijwilligers van onder andere de Steenuilenwerkgroep van Natuurpunt en de Kerkuilenwerkgroep van Vogelbescherming Vlaanderen plaatst en herstelt RLVAD ook meer dan 150 marterproof nestkasten voor kerk- en steenuil. Ook scholen dragen hier hun steentje bij: leerlingen uit de richting houtbewerking van Atheneum Geraardsbergen en Atheneum Herzele bouwen mee aan nieuwe nestkasten.

Voor de inventarisatie van de uilen gaan we aan de slag met audiomoths, dit zijn kleine akoestische loggers die nachtelijke geluiden registreren. Zo komen we te weten waar er uilen aanwezig zijn, ook moeilijker te inventariseren soorten zoals de ransuil.

Door hun nachtelijke levenswijze blijven onze uilen meestal onder de radar en zijn ze niet zo gekend bij het brede publiek. Daarom werken we ook aan een mobiele, interactieve tentoonstelling over de uilen van de Vlaamse Ardennen. Zo bereikt het project scholen, gemeenten en evenementen, en groeit de waardering voor deze bijzondere vogels bij een breder publiek. De tentoonstelling zal voor het eerst te bezichtigen zijn op de Vlaamse Ardennendag 2026 op zondag 26 april op de Provinciale Erfgoedsite van Ename.

Ook de *MMMuilkes* zorgen voor extra draagvlak voor onze uilen. Met dit nieuwe streekproduct komt er, tien jaar na het succes van het Steenuilke-bier, een smakelijke opvolger – dit keer in pralinevorm. Deze ambachtelijke pralines, ontwikkeld in samenwerking met Miss Vanilla uit Oudenaarde, zijn vervaardigd met streekproducten. Een deel van de opbrengst gaat naar de bescherming van deze uilensoorten en de versterking van de vrijwilligerswerking. MMMuilkes zijn te koop via de webwinkel van Miss Vanilla: www.missvanilla.be/Menu. In de nabije toekomst zullen de MMMuilkes ook op andere verkooppunten in de regio beschikbaar zijn.

Het Uilenspiegelproject steunt op een nauwe samenwerking met vele partners, maar is vooral mogelijk dankzij de enthousiaste inzet van tientallen vrijwilligers die zich belangeloos inzetten voor de uilen van onze streek. Wil jij je ook engageren om één of meerdere nestkasten op te volgen samen met andere vrijwilligers, of wil je meewerken aan het inventariseren van de uilen met de audiomoths? Meld je dan aan via het online formulier op www.rlvad.be/uilenspiegel. Samen kunnen we onze uilen de wind onder de vleugels geven!

Lees ook op npvap.be/m/156

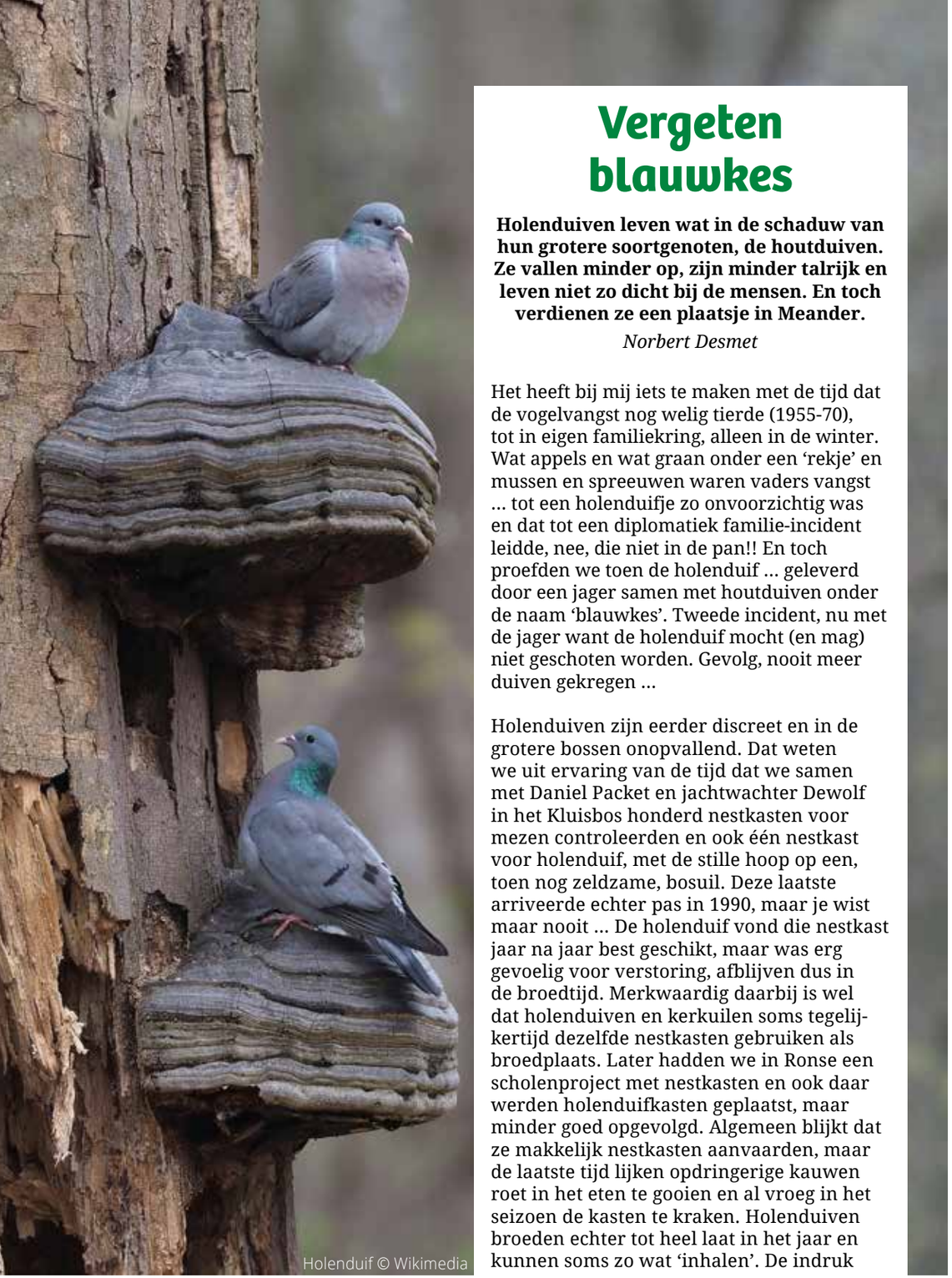

Holenduif © Wikimedia

Vergeten blauwkes

Holenduiven leven wat in de schaduw van hun grotere soortgenoten, de houtduiven. Ze vallen minder op, zijn minder talrijk en leven niet zo dicht bij de mensen. En toch verdienen ze een plaatsje in Meander.

Norbert Desmet

Het heeft bij mij iets te maken met de tijd dat de vogelvangst nog welig tierde (1955-70), tot in eigen familiekring, alleen in de winter. Wat appels en wat graan onder een 'rekje' en mussen en spreeuwen waren vaders vangst … tot een holenduifje zo onvoorzichtig was en dat tot een diplomatiek familie-incident leidde, nee, die niet in de pan!! En toch proefden we toen de holenduif … geleverd door een jager samen met houtduiven onder de naam 'blauwkes'. Tweede incident, nu met de jager want de holenduif mocht (en mag) niet geschoten worden. Gevolg, nooit meer duiven gekregen …

Holenduiven zijn eerder discreet en in de grotere bossen onopvallend. Dat weten we uit ervaring van de tijd dat we samen met Daniel Packet en jachtwachter Dewolf in het Kluisbos honderd nestkasten voor mezen controleerden en ook één nestkast voor holenduif, met de stille hoop op een, toen nog zeldzame, bosuil. Deze laatste arriveerde echter pas in 1990, maar je wist maar nooit … De holenduif vond die nestkast jaar na jaar best geschikt, maar was erg gevoelig voor verstoring, afblijven dus in de broedtijd. Merkwaardig daarbij is wel dat holenduiven en kerkuilen soms tegelijkertijd dezelfde nestkasten gebruiken als broedplaats. Later hadden we in Ronse een scholenproject met nestkasten en ook daar werden holenduifkasten geplaatst, maar minder goed opgevolgd. Algemeen blijkt dat ze makkelijk nestkasten aanvaarden, maar de laatste tijd lijken opdringerige kauwen roet in het eten te gooien en al vroeg in het seizoen de kasten te kraken. Holenduiven broeden echter tot heel laat in het jaar en kunnen soms zo wat 'inhalen'. De indruk blijft dat de soort achteruitgaat vergeleken met de periode van onze 'atlas' van Luc Menschaert. Toen waren opvallende broeddichtheden allicht gelinkt aan knotwilgen (= nestgelegenheid) en kleinschaligheid in de landbouw (= voeding). De meningen zijn verdeeld, maar mogelijks is de soort aan het verkassen van eerder open landschap naar 'veiliger' bossen (ze kennen de oehoe nog niet …).

Het winterhalfjaar is wat koffiedik kijken, soms zien we groepjes op de akkers en in de echte polders soms veel grotere groepen. Maar er is ook trek, net als bij de houtduiven, die dan wel in enorme aantallen jaarlijks op de trektellingen in Oost-België verschijnen, een spektakel! Voor holenduiven zijn de massale aantallen bij ons onverwacht, maar discreet aanwezig ook bij ons, zoals op 7 november dit jaar met 7, 24 en 20 strak zuidwestwaards trekkend over Petegem en Rozebeke.

Hun trekgedrag is ook terug te vinden in de overzichten van de trektelposten met honderden per dag over de Pyreneeën, met als uitschieter 2.287 op 16 oktober 2020. Dit alles leidde tot een merkwaardig artikel in Aves 62/2 met een mooi overzichtskaartje van die trekbewegingen in Europa. Aan de hand van terugmeldingen van geringde holenduiven ziet men dat de Europese populaties een verschillend kompas hanteren, maar uiteindelijk allemaal richting Frankrijk en Spanje hun winterverblijf opzoeken. Het slechte nieuws is dat een groot deel niet meer terugkeert want een leger jagers wacht hen op als ze de Pyreneeën willen passeren. Daar hangt een prijsje aan, wat dacht je. Gemeenten verkopen de schietposten jaarlijks voor rond de € 45.000, in 2025 reeds € 61.793. Een kleiner deel wordt gevangen in staande netten, een 'historisch gegroeide gewoonte', denk aan de vogelvangst …, waarvan nu nog een aantal locaties overblijft o.a. in Baskenland. Speciaal daaraan is ook dat er cijfers werden bijgehouden op één plaats, Etxalar, tussen 1866 en 2024! En bovendien is het ook een mogelijkheid tot ringen van holenduiven! Het merkwaardige is dat de Europese populatie holenduiven vanaf 2010 duidelijk toeneemt, maar dat niet in de cijfers van jacht en vangst te zien is, gelukkig, maar voorlopig onverklaarbaar.

Herkomst en bestemmingen van holenduiven in Europa. Kleurenlegende: oranje: Centraal-Europa; blauw: Noordwest-Europa; groen: West-Europa (Bron: https://migrationatlas.org/node/1697)

Terug naar onze streek, ze zijn onze aandacht waard en worden ook relatief veel gemeld. Ook gewone soorten zijn boeiend om volgen, waarnemingen zijn welkom om de evolutie van de soort te volgen. Maar evengoed verhalen van holenduiven dicht bij huis kunnen verbazen. Soms wordt men getrakteerd op een onverwacht spektakel, zoals ooit in het Kluisbos, al langer geleden. Tijdens nestkastencontroles werd de aandacht getrokken door luid kabaal: een sperwer vrouwtje achtervolgde onder de beuken een holenduif, die ze niet direct onder controle kreeg en dan maar haar moeilijke prooi in de bronbeek onder water hield tot ze levenloos in de klauwen kon worden meegenomen … Mooier om af te sluiten is hun balts, niet zo een druk gedoe als de Turkse tortels of zo luidruchtig als de houtduiven, maar met mooie verstilde zweefvluchten boven het nestgebied. Dat doet me steeds aan de zomertortel denken, ja, nog net als herinnering op te roepen …

Lees ook op npvap.be/m/199

somethingellis
GRAFISCH ONTWERP
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

The sky is not the limit

(voor pesticiden)

Het is ondertussen genoegzaam bekend dat de landbouw de voornaamste oorzaak is van de achteruitgang van de biodiversiteit. Het massale gebruik van pesticiden speelt daarbij een belangrijke rol. Pesticiden zijn niet alleen terug te vinden in de bodem, het grond- en oppervlaktewater, maar ook in de lucht.

Rik Desmet

Bij onderzoek[1] in Europa werden in totaal 58 pesticiden waargenomen in de atmosfeer. Op basis van de concentraties in de vrije troposfeer, dat is de onderste laag van de atmosfeer, en op locaties in het Noordpoolgebied werden daarbij 22 pesticiden geïdentificeerd die vatbaar zijn voor langeafstandstransport in de atmosfeer. Daarbij waren er 15 stoffen die zijn goedgekeurd voor gebruik in de landbouw in Europa, maar ook 7 verboden stoffen. Opvallend is dat vanwege zijn persistentie atrazine in de lucht blijft circuleren, zelfs 25 jaar na het verbod in Europa. Het potentiële risico voor het milieu en de menselijke gezondheid blijkt ook uit het feit dat van de pesticiden die zijn aangemerkt als vatbaar voor transport op lange afstand er 2 kankerverwekkend zijn, 6 genotoxisch, 10 hormoonontregelend en 9 schadelijk voor voortplanting of nageslacht. De wetenschappers wijzen erop dat het atmosferische transport en de persistentie van pesticiden zijn onderschat en dat de risicobeoordeling ervan moet worden verbeterd.

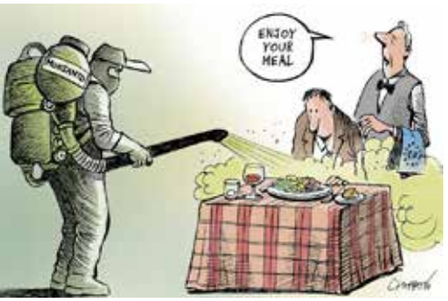

Ook naar pesticiden in de waterdruppels in de wolken deed men onderzoek. Op de top van de Puy de Dôme in de Auvergne (Frankrijk) hebben wetenschappers gedurende twee jaar en in verschillende seizoenen letterlijk wolken ‘opgezogen’ met behulp van een apparaat dat het water uit de wolken kan opvangen. De resultaten[2] tonen de aanwezigheid aan van tweeëndertig stoffen, waaronder herbiciden, insecticiden, fungiciden, additieven, biociden en hun transformatieproducten. De helft van de monsters vertoonde bovendien totale concentraties van pesticiden die hoger waren dan de Europese normen voor drinkwater. Volgens schattingen van de onderzoekers zouden de wolken op lage en gemiddelde hoogte boven Frankrijk tussen de zes en honderdveertig ton pesticiden kunnen bevatten.

Sommige van de pesticiden die in de wolken zijn aangetroffen, zijn niet meer toegestaan in Europa. Dit betekent dat pesticiden vanuit landen waar ze nog steeds worden gebruikt en zijn toegestaan, in de atmosfeer en in de wolken terecht kunnen komen. Ook deze resultaten lijken dus te bevestigen dat pesticiden over lange afstanden door de atmosfeer worden getransporteerd. Bovendien zou er ook een verband kunnen bestaan met het gebruik van grondwater voor irrigatie in de land- en tuinbouw. De verontreiniging van het grondwater met verboden, maar persistente pesticiden is algemeen bekend en het feit dat deze door irrigatiepraktijken weer aan de oppervlakte komen, zou ook de verklaring kunnen zijn van hun aanwezigheid in de atmosfeer en in de wolken.

Referenties zie npvap.be/m/148

LE ROY RINASSUR BVBA
Crelan
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN
VERZEKERINGEN

Provincie en Natuurpunt doven de lichten tijdens Nacht van de Duisternis

Tijdens de Nacht van de Duisternis, op zaterdag 11 oktober, trokken buurtbewoners en geïnteresseerden er in Zegelsem (Brakel) op uit voor een bijzondere avondwandeling in het pikkedonker. De Provincie Oost-Vlaanderen en Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* wilden ermee aantonen hoe waardevol duisternis is voor mens en natuur.

Dagmar Beernaer, Yara De Boe en Dirk Criel

Demonstratieverlichting op het pad aan Faunahuis
© Christophe Vander Eecken

Wandelen in de duisternis

De duisterniswandeling was voor velen een verrassende ervaring. Wandelen zonder kunstlicht scherpt de zintuigen aan en biedt een unieke kijk op de omgeving. De tocht vertrok aan het Faunahuis, waar bezoekers meteen ook een blik konden werpen op de nieuwe demonstratieverlichting. Die toont niet alleen hoe het niet moet, maar vooral hoe het wél kan: gericht, gedimd en met aangepaste kleurtemperaturen die de natuurlijke omgeving zo min mogelijk verstoren.

Nachtverlichting is mooi, maar niet zonder gevolgen

Hoewel verlichting vaak als vanzelfsprekend wordt gezien, toont steeds meer onderzoek aan dat nachtelijk kunstlicht een schaduwzijde heeft. Het verstoort onze biologische klok en belemmert de slaap. Ook dieren ondervinden hinder. Glimwormen raken hun weg kwijt, vleermuizen vermijden verlichte vliegroutes en nachtvlinders en planten raken in de war door continue belichting.

Bewust kiezen en slim verlichten

De beste verlichting voor mens en natuur is simpelweg géén verlichting. Is het toch nodig? Bekijk verlichting dan met een kritische blik: verlicht enkel waar en wanneer het nodig is, vermijd overbelichting en gebruik aangepaste kleuren zoals amber of rood. Dat kan je zien bij de nieuwe demonstratieverlichting aan het Faunahuis. Die is er gekomen dankzij een mooie samenwerking en financiële steun van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Belangrijke rol voor lokale besturen

De komende jaren schakelen steden en gemeenten over op ledverlichting op straat. Het is een uitgelezen kans om stil te staan bij het soort verlichting en om kosten te besparen.

De vijf Vlaamse provincies willen gemeenten daarbij inspireren met een gids over verlichting. Samen met de duisternisbehoeftekaart, die aangeeft welke gebieden ecologisch het meest nood hebben aan duisternis, wil die gids gemeenten helpen om keuzes te maken qua verlichting per wijk en straat. Er moet natuurlijk altijd gezocht worden naar een goed evenwicht tussen licht en donker: mensen moeten zich veilig voelen op straat en in het verkeer en er moet aandacht zijn voor de natuur. Je moet dus echt gemeente per gemeente en straat per straat aan de slag

Link naar de kaart:
https://natuurenbos.vlaanderen.be/dieren-en-planten/soortenbescherming/duisternisbehoeftekaart

Lees ook op npvap.be/m/126

Steppenkiekendief © Kay Pets

Bijzondere waarnemingen najaar 2025

Dit overzicht is alleen mogelijk dankzij alle meldingen op www.waarnemingen.be, ook van de 'gewone' soorten. Alleen zo worden trends zichtbaar. Wat vroeger algemeen was, is dat vandaag soms niet meer: denk aan grote lijster, ringmus, ransuil of verdwenen broedvogels zoals matkop en grauwe gors. Daarom: een grote dankjewel aan alle waarnemers!

Dimitri Van de Populiere

De najaarsmaanden september, oktober en november 2025 brachten een indrukwekkende reeks bijzondere vogelwaarnemingen voort in de regio Vlaamse Ardennen plus. De vogeltrek schakelde in september en oktober al snel naar een hogere versnelling. Met het naderen van de winter veranderde het beeld opnieuw en doken de eerste overwinteraars op.

In september kwam een zomertaling nog even op bezoek op de Weiput. De laatste waarneming van een woudaapje kwam van de Donk in Oudenaarde (Jerry VDP). Mogelijk heeft de soort er opnieuw gebroed. Op dagen met goede trek was het meteen raak: ooievaars trokken in grote groepen over, met een recordgroep van 168 ex. Ook lepelaars (18 en 21 ex.) en purperreiger passeerden. Aan de trektelposten werd morinelplevier vijfmaal gezien (Davy DG, Ludo VDL). In Maarkedal zat een draaihals (Bart H).

De roofvogeltrek was bijzonder sterk, met o.a. 16 visarenden, 60 wespendieven, meer dan 300 bruine kiekendieven, de eerste blauwe kiekendieven, 12 rode wouwen, één zwarte wouw, twee smellekens en talrijke boomvalken. Daarnaast noteerden we enkele grote zeldzaamheden: grauwe kiekendief over Rozebeke (Hilbran V, Kristof DM) en een juveniele zeearend over de Koekamer (Sander C, Brecht). Dat is al de tweede zeearend over Vlaamse Ardennen plus dit jaar! Een dwergarend vloog over Rozebeke (Hilbran V) en Mater (Lieven DV). Dat is de tweede én derde waarneming van de soort dit jaar.

De absolute topper van september was echter een kortteenleeuwerik, gehoord en gezien boven Franskouter – de allereerste voor Vlaamse Ardennen plus (Hilbran V.). De waarneming werd gestaafd met een geluidsopname.

De vierde en vijfde graszanger van het jaar in Vlaamse Ardennen plus werd ontdekt in Meigem (Benny C) en in Zingem (Jacques VH). Verder trokken o.a. grote lijster, grauwe en bonte vliegenvanger, gekraagde roodstaart, tapuit, paapje en roodborsttapuit door. Iets zeldzamer: viermaal duinpieper en een roodkeelpieper in Horebeke (Bart H) en eenmalige meldingen van appelvink, kruisbek en Europese kanarie.

In oktober schakelt de vogeltrek naar de hoogste versnelling. De eerste wintergasten arriveren: smient, wintertaling en pijlstaart duiken op de plassen op, en op de meeuwenslaapplaats nemen de aantallen toe met opnieuw Pontische meeuw, geelpoot- en zwartkopmeeuw. Ook koperwiek en kramsvogel komen massaal binnen. Opvallend was de sterke influx van pimpelmezen en de vele barmsijzen.

Op 18 oktober trokken op verschillende plaatsen kraanvogels over, met o.a. een groep van 30 ex. over Gavere (Simon VDV). Lepelaar werd gemeld aan de Weiput en in de Langemeersen, waar ook een jonge koereiger langere tijd verbleef. Kleine zilverreiger werd viermaal gezien. Bij de roofvogels noteerden we nog vier haviken, enkele rode wouwen, twee smellekens en enkele dagen van sterke trek van buizerd. Velduil werd driemaal op trek gezien. Middelste bonte specht werd gemeld in Ronse en Ruien; zwarte specht in Ronse, Nokere en Zingem. De zesde graszanger van het jaar werd gezien en gehoord in de Langemeersen (Piet A). Gekraagde roodstaart werd nog gezien in Petegem-Schelde en Sint-Lievens-Houtem, en ook tapuit en roodborsttapuit werden op trek gemeld. Grote lijster – als broedvogel bijna verdwenen – werd nog enkele keren op trek gezien. Appelvink werd viermaal gemeld; kruisbek in Ronse en Nazareth.

Op 19 oktober vlogen drie zwarte ibissen over Mullem, pas de vierde waarneming ooit voor Vlaamse Ardennen plus (Davy DG). Storm Amy blies begin oktober een jan-van-gent naar Eke (Kay P), de derde in Vlaamse Ardennen plus sinds 2000 en de eerste op foto! Bovendien vloog daar ook een mannetje steppekiekendief over (Kay P), prachtig gefotografeerd. Aan de regiogrens in Oombergen werd een grijze wouw gezien (Dimitri VDB), eveneens een grote zeldzaamheid: nog maar de derde voor Vlaamse Ardennen plus. In Berchem werd een bladkoning geringd (Thijs L).

Ondertussen lijkt de raaf een vaste poot aan de grond te hebben. Na een vermeend broedgeval dit jaar, zwol de activiteit in het najaar terug aan met geregeld waarnemingen uit het zuiden van de regio (Ronse, Brakel, Maarkedal). Ook oehoe is al enkele jaren een vaste broedvogel geworden en liet zich dit najaar ook opnieuw vaak horen. Wie het minder goed vergaat, is de ransuil: amper 4 waarnemingen dit najaar!

November begon meteen met een klapper: op 1 november ontdekte Davy DG een Humes bladkoning in zijn tuin, de allereerste ooit voor Vlaamse Ardennen plus. De vogel bleef enkele dagen ter plaatse, waardoor ook andere vogelaars konden meegenieten.

Koperwiek

Ondertussen nemen ook de watervogelaantallen langzaam toe, al blijven grote groepen door het zachte weer nog uit. Op de Tweeling in Eke doken drie krooneenden (Kay P) en een grote zaagbek op, en ook de eerste kolganzen werden er gezien. Kraanvogeltrek bracht een groep van zeven over Ename (Simon DM) en een solitaire vogel verbleef een week in de Langemeersen (Lotte VDW).

Grote zilverreigers zijn overal aanwezig, met tot acht exemplaren in Zingem. In de Langemeersen zaten ook een kleine zilverreiger en een koereiger, die later opnieuw in Ruien opdook. Verder werden goudplevier, bokje (Eine, Roborst), meer en meer houtsnip (10 waarnemingen) en een bonte strandloper aan de Callemoeie gemeld. Havik werd vijfmaal gezien. De laatste bruine kiekendieven (3 waarnemingen) maakten plaats voor blauwe (11 waarnemingen), die komen overwinteren. Rode wouw werd gemeld in Eine en Zottegem; smelleken driemaal.

Waterpiepers zijn opnieuw gearriveerd, keep lijkt een sterk winterjaar tegemoet te gaan, en appelvink werd in Rozebeke en Ronse gemeld. De influx van (kleine) barmsijs viel stil na begin november. De enige geelgors van de maand vloog over Rozebeke.

Tot slot werd in de Heurnemeersen een Siberische tjiftjaf gezien én gehoord, een ondersoort van de gewone tjiftjaf (Davy DG).

Lees ook op npvap.be/m/90

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

Groeten van de blauwe kiek

Norbert Desmet

Wanneer ik met de wagen langs de Heilsbroek in Kluisbergen passeer sla ik automatisch af. Ooit was het een prima vogelgebied daar op de akkers, ooit gewonnen op het moeras van de oude ijstijdvallei. Daarvan rest nog een 'verpopulierd' gebied met daartussen wat weilanden, sommige verruigd. De honderden goudplevieren en kieviten van ooit zijn verdwenen, ruilverkaveling liet letterlijk diepe afvoergrachten als wonden achter en een pompstation bezegelde voorgoed de natuurwaarde.

En toch, nooit opgeven! Wie weet… En vandaag 19 november al, heb ik geluk: een eerstejaars blauwe kiekendief heeft iets ter grootte van een rat gepakt op de strook die de landbouwers momenteel langs de beken moeten vrijlaten van teelten. Komt er eindelijk een beetje kentering voor de toekomst van de natuur in landbouwland? Mits goed beheer natuurlijk? Net als van wegbermen, een laatste toevluchtsoord, soms, maar gladgeschoren ook al weer van minder ecologische waarde! Er passeert van alles door mijn hoofd op die korte periode dat ik mag toekijken. Ze zijn laat bij ons dit najaar, de blauwe kiekendieven, ook elders Sint-Maartensvogel genoemd! Ofwel is het wachten op de koude die hen uit het noorden naar ons jaagt of erger, ze staan op de rand van uitsterven, zeker als broedvogel in de lage landen! De winterpopulatie komt allicht van verder uit het noorden, ook misschien deze duidelijk donkere jonge vogel met karakteristieke witte stuit. Daar gaat het voorlopig nog iets beter, maar de overwintering bij ons wordt problematischer': de kleinschalige akkers met vele 'kantjes' hebben plaats gemaakt, ook hier in 'mijn' Heilsbroek van ooit op pakweg twintig jaar, voor steriele vlakken van soms meer dan 5 ha groot. Kiekendieven zijn mooie, geduldige jagers, maar het gepiep van woelmuizen en graspiepers verstilt rap in deze dagen. Met een lege maag de nacht in zal wel meer gebeuren, en dat net als de koude zich aandient.

Blauwe Kiekendief

Op Nature Today verscheen in november een filmpje over slaapplaatsen van kiekendieven in Nederland bij de Duitse grens, honderden (Duitse of noordelijke) in vier soorten!! Wij hebben er sommige jaren ook een in de Scheldemeersen te Petegem, toch ook goed in sommige jaren voor een paar tiental overwinteraars. Bovendien is het een veilige slaapplaats in ons reservaat, waarvan het belang niet mag onderschat worden: de hele overwinterende streekpopulatie van bij ons komt waarschijnlijk hier samen. Het zou boeiend zijn om de groepssamenstelling (adult, juveniel) te weten en hoever ze op zoek gaan naar voedsel en ook te volgen hoeveel er 's avonds met een volle krop terugkeren (dit schijnt waarneembaar!). Braakballen pluizen doet men daar nog bij in Nederland, maar dat lijkt niet makkelijk, niet het verzamelen, niet het determineren. Blijkt dat daar muizen hoofdmoot zijn, maar vogels als piepers en leeuweriken moeten niet onderdoen. Dan is het ook duidelijk dat met de afname van die soorten ook de wintergasten het erg lastig krijgen, vandaar dat soms eindeloos zoekgedrag en eindeloos energieverbruik?

Dit winternummer van Meander is een oproep om uit te kijken, maar zeker ook om te genieten van deze prachtige jagers die beter verdienen. Kijk ook uit bij voedselakkers voor akkervogels (die ergerlijk genoeg in aantal veel minder zijn dit jaar door gewijzigde regels), blauwe kiekendieven zijn daar vaste gasten op zoek naar eten. We kunnen maar hopen dat ze de laatste geelgorzen niet opvissen, maar zich tevreden stellen met de voorraad aan vinken en kepen, waarvoor het graan eigenlijk niet bedoeld is … En laat ons uiterst voorzichtig zijn bij het waarnemen, zeker bij slaapplaatsen, laat ons 'eer' biedende toeschouwers zijn.

Lees ook op npvap.be/m/203

© Karel De Vuyst

Spandoek: Red ons klimaat

Voordracht Wim Thierry

Karel De Vuyst

Voor elke natuurminnende mens is de huidige klimaat aanpak een doorn in het oog. Zelfs de top in Belem, Brazilië, is niet hoopgevend. Feit is dat de impact van de klimaatverandering stiefmoederlijk wordt behandeld. Dit is zelfs eufemistisch uitgedrukt. Het gaat snel; de focus, de aandacht, de aanpak moet sterker, moet prioritair.

Maar hoe kan ik iets doen? Het is mij niet meer duidelijk met alle tegenwerkende, mist spuiende, verlammende lobbyisten en politici. In de krant 'De Morgen' van zaterdag 22 november betoogt Valerie Trouet: "De beste remedie tegen doemverhalen is meer actie". Ik put daar even moed uit om dit spandoek dan maar op de afsluiting van mijn weide, naast mijn huis, op te hangen langs de bescheiden Slijpstraat. Ik wil deze graag ter beschikking stellen voor evenementen. Ieder die wil, kan dit spandoek tijdelijk gebruiken.

In ieder geval, het spandoek is klaar voor de Vlaamse Ardennendag 2026, 26 april in Ename.

En in het kader van meer actie neemt de milieu-klimaatraad van de stad Zottegem het initiatief om Wim Thierry (VUB) te vragen een voordracht te brengen rond 'klimaatverandering en intergenerationele rechtvaardigheid' op **1 april in maart 2026 om 20 u in het Cultureel centrum Zoetegem, Hospitaalstraat 18, Zottegem**. Wim Thierry is klimaatwetenschapper verbonden aan de VUB. Hij werkte mee aan 2 IPCC-rapporten (2019 en 2021). Hij ontwierp een website voor jongeren: MYCLIMATEFUTURE.INFO, waarmee zij de klimaatgevolgen voor zichzelf, waar ook ter wereld, kunnen volgen. Hij ontving de Arne Richter Award (2023) en de Scientific Award Climate Research (2024).

Maar bovenal, Wim spreekt door, zegt waar het op staat. De urgentie wordt niet geminimaliseerd.

natuurkijkers.be
oog in oog
met de natuur

dé speciaalzaak vooral je optische instrumenten *en meer*

verrekijkers • telescopen • sterrenkijkers
microscopen • loepen • nachtcamera's
boeken • toebehoren en gadgets • …

Rijksweg 32 • 9681 Nukerke
info@natuurkijkers.be • +32 (0)55 61 33 13

Vijftig tinten grijs

De laatste maanden verschenen verschillende artikelen die nogmaals de aantasting van de open ruimte aankaarten.

Rik Desmet

Uit cijfers van het Departement Omgeving[1] van het Vlaamse Gewest blijkt dat in 2023 de verharde oppervlakte in Vlaanderen gestegen is van 15,3 naar 15,7%. Dat betekent een verharding met minstens 10 hectare per dag. De toename ligt weer in lijn met de trend voor 2020, terwijl er tussen 2020 en 2022 een stabilisatie was. Het grootste aandeel van de bijgekomen verharding betreft geen nieuwe gebouwen, wel verharding als wegen, opritten, terrassen of parkeerterreinen.

Uit een Europese studie[2] blijkt dat er in Europa elk jaar 1 500 km² verloren gaat aan bouwprojecten. Daarvan is 900 km² natuur; bij de overige 600 km² gaat het om landbouwgrond. Tussen januari 2018 en december 2023 ging ongeveer 9 000 km² verloren, dat is zo wat 1/3 van de oppervlakte van België. Europa verandert van groen naar grijs. Beetje bij beetje raken we groene ruimtes kwijt die ooit onderdak boden aan natuur, voedsel leverden en koolstof uit de atmosfeer verwijderden.

Op de twee luchtfoto's zie je de situatie rond de Callemoeie-vijver (Nazareth) in 1971, toen nog in aanleg, en nu.

Verharding is in vele opzichten een probleem. Het regenwater kan niet meer infiltreren, met als gevolg een groter risico op overstromingen en droogteproblemen, hitte in stads- en dorpskernen, minder CO2-opslag door planten en bodem en een verlies aan biodiversiteit. Verhoudingsgewijs is Vlaanderen na Nederland de grootste verharder. Ontharding en het vermijden van bijkomende verharding vormen daarom een belangrijk onderdeel binnen de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (zie https://omgeving.vlaanderen.be/nl/BRV).

Woningen en wegen zijn de grootste oorzaken, maar ook voor commerciële activiteiten, luxewoningen en toerisme moeten natuur en landbouw vaak wijken. Meerdere kleine ingrepen dienen om aan de wensen van toeristen tegemoet te komen, elke ingreep tast de ongerepte natuur aan die diezelfde toeristen juist komen bekijken.

Uit een grootschalige analyse van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij, waarover Apache bericht, blijkt dat bijna een kwart van de landbouwgrond in Vlaanderen vandaag niet meer gebruikt wordt voor landbouw. De nieuwswebsite stelt dat landbouworganisaties en een deel van politiek Vlaanderen in het verleden Natuurpunt aanvielen, omdat de vereniging 'gesubsidieerd' landbouwgrond aankoopt om er natuur van te maken. Maar uit de berekening op basis van de ruimteboekhouding blijkt dat amper twee procent van het landbouwgebied voor natuur gebruikt wordt en 4,5 procent bebost is. Een groter probleem zijn de kapitaalkrachtige Vlamingen die graag akker- en weilanden kopen om paarden en andere hobbydieren te houden of hun tuinen te vergroten. Blijkbaar roept dit minder weerstand op.

Ook ruim wonen in oude hoeves op het platteland is in trek, net als het verbouwen van loodsen en stallen voor allerlei andere activiteiten dan landbouw. Dat zorgt ervoor dat de prijzen voor landbouwgrond vandaag vaak de landbouwkundige waarde overstijgen, waardoor landbouwers moeilijk kunnen concurreren met kapitaalkrachtige kopers die grond gebruiken voor niet-landbouw gerelateerde activiteiten. In het Apache-artikel krijgt Stad Deinze trouwens een pluim, omdat ze een leegstaand varkensbedrijf lieten afbreken om er terug landbouwgrond van te maken.

Referenties op npvap.be/m/164

We delen in de rouw van …

Eddy Vervynck en familie bij het overlijden van zijn schoonvader Jozef De Clerck (°17-7-1946, † 11-11-2025).

Meander nu ook online

Voor de Meander redactie is het vier keer per jaar puzzelen om alle boeiende artikels in elkaar te passen. Het aantal pagina's is immers beperkt. Af en toe moeten we auteurs teleurstellen omdat we niet alle foto's kunnen plaatsen of omdat hun artikel uit de Meander-boot gevallen is. Ook de agenda tjokvol boeiende activiteiten willen we blijven brengen.

Vanaf deze editie starten we daarom met een Meander website! Onderaan de meeste artikels vind je een korte link naar de pagina op onze website, vaak aangevuld met foto's, referenties of bijkomende informatie. Ook bij de activiteiten vind je een link terug naar onze Natuurpunt regio website waar je telkens de meest recente informatie kan terugvinden en waar je je kan inschrijven.

Ondertussen blijft de redactie en het bestuur van onze regio Vlaamse Ardennen *plus* steevast geloven in de waarde en de kracht van een papieren editie.

Met een zeer gewaardeerde dank aan al onze gepassioneerde auteurs, onze adverteerders en uiteraard u, onze lezer!

npvap.be/meander

10 *Pteromalidae*

BRONSWESPACHTIGEN

Ik kan mij inbeelden dat bij een eerste blik op deze pagina de foto's niet direct een reflex van herkenning bij jou teweegbrengen. Niet verwonderlijk, want *Chalcidoidea*, met de wat ongelukkige Nederlandse benaming 'bronswespachtigen', zijn door de band genomen zo klein dat je ze meestal gewoon niet opmerkt. Als je 's zomers een kriebel op je arm voelt, en met je duim een 'klein vliegje' platdrukt, dan is de kans groot dat het niet gaat om een vlieg (*diptera*), maar om één of ander prachtig bronswespje.

Tekst & foto's: Johan Raes

Ervaren amateur entomologen zullen wel bekend zijn met de (meestal) felgroene *Torymidae* (staart- of zaadwespen), of een occasioneel specimen van de familie van de *Chalcididae*. Maar verder kregen deze insecten bij ons nauwelijks aandacht in entomologisch onderzoek. Met een gemiddelde grootte van 1,5 - 2 mm is bestudering ook niet zo simpel, en vereist determinatie tot op soortniveau bijna altijd microscopisch onderzoek.

Tot voor de zomer van 2025 was ik mij ook niet bewust van de soortenrijkdom van deze superfamilie. Maar door wat meer te experimenteren met macrofotografie in het bereik 2:1 tot 4:1 (bij formaat full frame sensor) ging een nieuwe wereld voor mij open. De foto's hierbij afgebeeld zijn dus minimaal met 2 x vergroting genomen, scherptediepte (bij f:8 tot f:11) is dan ook meestal beperkt tot (zelfs minder dan) 0,5 mm. Bruikbare (voldoende scherpe) opnames zijn dan ook in de minderheid. Voor wie deze beestjes *alive-and-kicking* wil fotograferen een factor om rekening mee te houden!

Info over *Chalcidoidea* is schaars, wat niet hoeft te verwonderen gezien hun geringe visibiliteit.

Het viel mij direct op dat op waarnemingen.be maar weinig registraties stonden. Onze noorderburen zijn met waarneming.nl al veel verder gevorderd. Maar daar komt ook bij ons verandering in. Vanaf juli 2025 ben ik zelf dus deze kleine wespen volop beginnen te fotograferen, en in samenspraak met Natuurpunt Studie geef ik sindsdien ook determinaties door, om nieuwe families, genera en soorten toe te voegen aan de lijst. Natuurlijk zullen de komende jaren de experts/validatoren zich verder daarover moeten buigen, en zal er door voortschrijdend inzicht verder verfijnd worden. Maar het is al een stap vooruit wanneer de omschrijving 'bronswespachtige onbekend' kan vervangen worden door pakweg '*Pteromalidae indet*', '*Eulophinae indet*' of '*Macroglenes* spec'.
Op moment van schrijven geeft een vraag naar een overzicht van *Chalcidoidea* nog enkel de niet verder gedetermineerde bronswespachtigen. Maar er is mij beloofd dat bij een volgende update alle gedetermineerde families en lagere taxa ook zullen opgeroepen worden.

Wikipedia (Nederlandstalige pagina) weet ons te melden dat er zo een 22.000 soorten beschreven zijn, maar dat hun aantal veel hoger wordt geschat, en dat de meeste soorten parasitoïden zijn die parasiteren op eitjes, larven en andere ontwikkelingsstadia van andere insecten. Op de Engelstalige Wikipedia wordt vermeld dat er waarschijnlijk meer dan 500.000 soorten zijn, nog veel te ontdekken dus. Hier leren we onder meer ook dat de benaming '*chalcid wasps*' komt van het Grieks *khalkos*, wat 'koper' betekent. In onze landstaal is het koper dus brons geworden. Sowieso is deze omschrijving te beperkend, en verwijst ze vooral naar de *Pteromalidae* en *Torymidae*. Want *Chalcidoidea* zijn er ook in het zwart en in zowat alle kleuren. Sommige *Entedoninae* dragen zelfs zowat alle kleuren van de regenboog op één lichaam.

Een aantal soorten bronswespen wordt gebruikt in de biologische bestrijding in landbouw- en fruitteelt. Voor de vijgen zijn *Agaonidae*, waarvan ik tot nu toe geen waarneming in België vaststel, belangrijk voor de bevruchting.

Hoe herkennen we de verschillende families, genera en (indien mogelijk) soorten?
Er zijn enkele belangrijke determinatiefactoren, die bij fotografie best zo veel mogelijk in beeld gebracht worden. We denken dan aan de opbouw van de antennes, het aantal tarsen van de poten, de beadering op de voorvleugels, of de bouw van het borststuk (mesoscutum, scutellum, ...). Hieronder vind je een overzichtje van Google AI om zo alvast een onderscheid te kunnen maken tussen de *Eulophidae* (bladmijnwespen) en *Pteromalidae*. Dat is al heel wat, want het overgrote deel van waarnemingen bij ons valt onder deze twee families.

Feature	*Pteromalidae*	*Eulophidae*
Antennae	Typically have 13 antennal segments, though the number can vary from 8 to 13 (including up to three anelli).	Have fewer antennal segments, typically fewer than 10, often with a single ring-like segment (anellus).
Tarsi	The fore and hind legs have five tarsal segments.	The number of tarsal segments on the fore and hind legs is reduced, with many species having only four.
Forewings	The forewings have a well-developed marginal vein that is at least several times longer than it is broad. They often have well-developed postmarginal and stigmal veins.	Forewing venation is typically reduced compared to Pteromalidae.
General appearance	Generally more robust with a metallic coloration.	Generally smaller and more delicate than Pteromalidae.
Clypeus	Lacks a transverse subapical clypeal groove.	Typically has a transverse subapical clypeal groove.
Mandibular teeth	Have more than two mandibular teeth, except in some species associated with figs.	Have fewer mandibular teeth.

Waar vind je *Chalcidoidea*? Mijn ervaring is vooral op de bladen van eik en esdoorn. Tot mijn verbazing bleek de beukenhaag rond mijn tuin ook boordevol te zitten met bronswespjes. Waarschijnlijk zijn ze aangetrokken door de honingdauw, een gratis voedselbron aangeboden door de beukenbladluis.
Zoek verder zeker ook op schermbloemen. Als je bijvoorbeeld

1 *Haltichella rufipes*

2 Staartwesp

3 *Sycophila* spec

4 *Eupelmus urozonus* (v)

5 *Ormyrus* spec

6
Perilampus aeneus

duizendblad afschudt heb je veel kans op een kolonie bladmijnwespen, veelal *Tetrastichninae* van 1 - 2 mm groot.

Er zijn een twintigtal families *Chalcidoidea* die in onze contreien te vinden zijn.
De bekendste zijn zeker de *Torymidae* (staart- of zaadwespen) en de *Chalcididae* (dikdijwespen). Van deze laatste familie zien we geregeld meldingen van *Haltichella rufipes* **(1)** en een of andere soort *Brachymeria*. Ze zijn (bijna volledig) zwart, en makkelijk te onderscheiden door hun extreem verdikte achterste femorae (dijen), met onderaan een rij tanden of inkepingen. Het middelste borststuk is robuust gebouwd.

De vrouwtjes van de staartwespen **(2)** zijn gemakkelijk te herkennen aan de erg lange legboor. Sommige mannetjes lijken wat op *Pteromalidae*. Maar ze onderscheiden zich onder meer door 13 antenneleden, een diep gegroefd mesoscutum en een gebogen spoor op de voorste tibiae. *Torymus*, *Monodontomerus* en *Megastigmus* zijn bij ons de bekendste genera.

7
Aphelinus abdominalis

Ook van *Eurytomidae* zien we wel eens een beeld terug. Deze familie wordt in het Nederlands kraagwespen genoemd, afgeleid van hun breed pronotum (= het voorste bovengedeelte van de thorax). Ze zijn bijna zonder uitzondering dof grijszwart, en zwaar gepuncteerd. Het genus *Sycophila* **(3)** kent wel soorten met geel/oranje tekening.

Eupelmidae **(4)** staan op waarnemingen.be ook aangeduid als keverbronswespen. Het zijn dan ook wespen die vooral parasiteren op keverlarven. Je kan ze herkennen aan het lang uitgerekte lichaam, met een concaaf mesonotum (= middelste bovengedeelte thorax).

8
Microterys nietneri

Ormyridae **(5)** zijn zeer robuust gebouwd, met een hoog opbollend borststuk en een puntig achterlijfseinde. Kleur donkergroen of -blauw. Ze zijn verbonden met gallen, voornamelijk als parasieten voor galwespen.

Perilampidae (deukkopwespen) **(6)** zijn (meestal) prachtig metallic blauw of groen gekleurd. Ze zijn fel gepuncteerd en hebben een kort gedrongen achterlijf. Vooral *Perilampus aeneus* wordt bij ons soms eens gezien, hoewel het voor mij ook al van 2019 geleden is.

9
Elfenwesp onbekend

Aphelinidae (bladluiswespen) en *Encyrtidae* (borstelwespen) zijn beide families met heel kleine insecten. De *Aphelinidae* **(7)** hebben het vooral gemunt op halfvleugeligen zoals bladluizen. Ze worden dan ook wel eens ingezet bij biologische pestbestrijding. Ze hebben grote ogen, en hun lichaamsbouw is gekenmerkt door een achterlijf dat grotendeels aan het borststuk is gekoppeld.
De borstelwespen vormen een grote familie van parasitaire wespen. Ze zijn te determineren door het grote convexe mesopleuron, dat is de plaat in het midden van de zijkant van de borst. Er zijn echte pareltjes te vinden onder deze familie, zoals *Microterys nietneri* **(8)** en het genus *Metaphycus*.

Mymaridae (elfenwespen) **(9)** hebben een donkerbruin of zwart lichaam, en vallen op door hun peddelvormige vleugels met franjes aan de rand. De vrouwtjes hebben antennes met op het uiteinde een knots. Op de kop hebben ze een H-vormig patroon. Goed uitkijken als je er een wil spotten, want ze behoren tot de kleinste insecten ter wereld.

De *Pteromalidae* **(10)** zijn met hun metallic groen/brons/koperkleurige tekening misschien wel het meest representatief voor de superfamilie *Chalcidoidea*. Deze familie heeft in 2022 taxonomisch wel heel wat verandering ondergaan. Heel wat families die eerder niet direct ergens konden toegewezen worden, werden toen bij deze familie ondergebracht. Sindsdien blijven er van de originele 33 families nog een handvol over. Het eerste determinatiekenmerk betreft het 5-delig karakter van de voorste en achterste tarsen. Verder hebben de antennes 8 tot 13 elementen, met meestal 6 funiculi (= de flagellomeren tussen pediceel en clava). Veruit de grootste subfamilie zijn de *Pteromalinae*.

Mijn favoriete familie is *Eulophidae* (bladmijnwespen) **(11) (12) (13) (14) (15)**. Het zijn erg kleine beestjes, en blijkbaar moeilijk te bewaren voor determinatie. Bijgevolg is er ook maar weinig fotomateriaal van. Waarschijnlijk ligt hier een opportuniteit voor de ontdekking van nieuwe soorten. Ook bij ons.
Ze zijn te herkennen aan 5 tarsen en antennes met maximaal 10 elementen, en 2 tot 4 funiculi. Voor de beschrijving van een antenne wordt hier soms een getal gebruikt. Het getal 11343 staat dan voor een antenne opgebouwd uit 1 schacht, 1 pediceel, 3 annelli (= zeer kleine tussenringen), 4 funiculi en een clava (club) samengesteld uit 3 elementen.
De variëteit is enorm, zowel wat kleur als morfologie betreft. Er is de subfamilie *Entedoninae* met prachtig gekleurde genera als *Chrysocharis* **(11)** en *Closterocerus* **(12)**. De *Eulophinae* zijn dikwijls oranje/geel of groen. En de *Tetrastichninae* hebben zowel donkergekleurde als blekere soorten. Als er een beter overzicht is van onze bladmijnwespen hoop ik in de toekomst daar nog eens een apart artikel aan te kunnen wijden.

Van *Eucharitidae* zijn nog geen soorten waargenomen bij ons. *Eucharis adscendens* staat genoteerd als ‘verwacht’.
Leucospidae kent in België één soort, *Leucospis dorsigera*, waarvan enkel waarnemingen ten oosten van Brussel.

Tetracampidae, *Trichogrammatidae* en *Signiphoridae* zijn nog andere families met erg kleine wespjes.

Zo, hopelijk is de interesse gewekt voor deze nog grotendeels ongekende insecten. Volgend keer een diertje uit één van de fabels van La Fontaine…

Meer foto’s en informatie op npvap.be/m/217

11
Chrysocharis spec

12
Closterocerus spec

13
Euplectrus bicolor

14
Hemiptarsenus ornatus

15
Sympiesis sericeicornis

… zongen zij als sijsjes …

Rik Desmet

Of het nog helemaal correct is, valt te betwijfelen, maar wie een verleden heeft in de jeugdbeweging of jeugdbond kent ongetwijfeld deze zin uit het liedje ‘ik heb mijn wagen volgeladen’. De bedenker van het lied heeft zich bij zijn keuze van de vogelsoort waarschijnlijk eerder laten leiden door het feit dat het woord rijmt op meisjes, want er bestaan vogels met een mooiere zang.

Diptiek van Madonna met kind © wikimedia

Mannetjes sijzen zijn opvallend geelgroen gekleurd met zwarte kruin, kin en vleugelstrepen. Het vrouwtje is meer grijsgroen en gestreept. Van beide zijn de vleugels zwart met contrasterende gele vleugelstreep. De sijs heeft een korte, golvende vlucht waarbij de gevorkte staart opvalt. De spitse, kegelvormige snavel is bij uitstek geschikt om zaden uit sparappels, elzenproppen en berkenkatjes te peuteren. Soms zijn ze ook in lorken terug te vinden, niet zelden in gezelschap van distelvinken. Sijsjes halen acrobatische toeren uit om de zaden uit de elzenproppen te peuteren. Meestal foerageren ze in groepen en laten daarbij een gezellig gekwetter horen. In de vlucht is een typerend ‘tsiuu’ te horen.

Ze broeden voornamelijk in de boreale naaldbossen van Noord-Europa en in naaldbossen op berghellingen in Midden- en Zuid-Europa. Ook in Nederland zijn er elk jaar een aantal broedgevallen. Volgens de voorlopige Vlaamse vogelatlas is de soort in de broedtijd vooral in de provincies Antwerpen en Limburg hier en daar aanwezig.

De eerste sijzen arriveren hier meestal in september en ze blijven tot maart - april. De aantallen die overwinteren schommelen nogal met de jaren (zie grafiek). Volgens onderzoek[1] in Noorwegen en Zweden is de trek eerder afhankelijk van de populatiegrootte in de broedgebieden dan een reactie op voedseltekort.

Afgeleid van hun Franse naam *Tarin des aulnes* is de soort bij ons vaak bekend onder de naam tierijntje. Omdat het nogal tamme vogels zijn, waren sijsjes van oudsher populair als kooivogel. Ze werden onder andere gevangen met lijmstokken, waarbij de lijm gemaakt werd van lijnolie, of met speciale slagkooitjes. Net zoals distelvinken konden ze een aantal trucjes leren. Het is dan ook geen toeval dat Mathias Depoorter de soort vermeldt in zijn schitterende boek ‘Vliegwerk’. Op ‘Diptiek van Madonna en kind’, een schilderij dat dateert van circa 1500 – 1520, houdt het kindje Jezus een mannetje sijs in zijn hand.

Referenties zie npvap.be/m/174

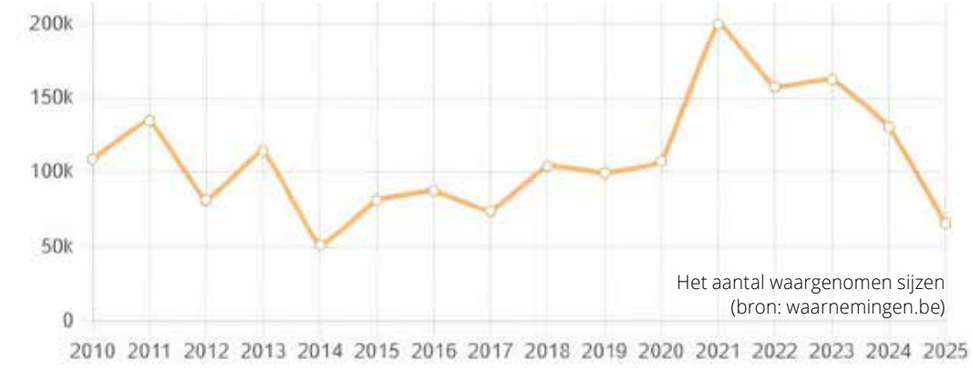

Het aantal waargenomen sijzen (bron: waarnemingen.be)

Welkom in de Boembekemolen!

Het bezoekerscentrum van Natuurpunt voor de Vlaamse Ardennen.

November t/m maart (enkel info & onthaal): wo en vr van 12u - 16u
April t/m oktober (terras & info): wo, vr en za van 14u - 18u; zo van 10u - 18u

Je kan er terecht voor een verfrissing, kleine versnapering of ijsje tijdens je wandeling of fietstocht. Het is een zalige plek om neer te strijken, ook met je familie of vereniging. Voor groepen groter dan 20 personen graag een seintje vooraf.

Boembekemolen © Dieter Lernout

Kom je met de auto?

Gebruik aub onze randparkings (Riedeplein te Brakel en parking Slijpstraat te Zottegem). Het Mijnwerkerspad leidt je naar de Boembekemolen.

Zin om onze vrijwilligersgroep te versterken?

Voor het bezoekerscentrum zoeken we onthaal & barmedewerkers. We nodigen je graag uit om een paar uur te komen proeven van het Natuurpunt-oberschap. We verschaffen je alle info en al vlug ben je een volleerde ober. Zeker op zondagnamiddag is het fijn om met vrienden onze bezoekers te ontvangen.

Zin?
Contacteer Dieter Lernout via dieter.lernout@natuurpunt.be of 0477 76 02 48.

Er zijn ook kennismakingsmomenten gepland. Controleer de agenda op de website Natuurpunt.be of via deze QR-code.

CORINSURE
Verzekeringsmakelaar met een hart voor mens, bedrijf en natuur
FSMA 0690.996.524
Albert Saveryslaan, 27 - 9800 Astene
gsm: +32 476 222 983 • dirk.corrijn@corinsure.be
https://www.facebook.com/Corinsure.be

Vogelpootje © Henk Coudenys

Mijn thuishok, vijf jaar later

In 2020 schreef ik voor het eerst een verslag van mijn ‘thuishokproject’. Nu – vijf jaar later – is het tijd voor een update.

Henk Coudenys, Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus

Het hok in kwestie is de vierkante kilometer (ook kwartierhok genoemd) met de ifbl-coördinaten D2 58 11 in Nazareth. Ik woon min of meer in het midden van dit kwartierhok – vandaar dat ik het mijn thuishok noem - op een oud boerenerf met ongeveer 2500 m² wilde tuin eromheen en een biologische groentetuin. Daarrond liggen weilanden en maisakkers. De toegangsweg is een 350 meter lange, onverharde weg met aan weerszijden grachten, oude bomen en knotwilgen, die uitkomt op de provinciale weg (A35) die Deinze met Gavere verbindt. Van de A35 ligt ongeveer 300 m in het hok. Verder gaat het om een kleine 3 km gemeentelijke wegen. In totaal valt er ongeveer 8 km wegberm te bekijken. Er loopt ook 1 km van de Leebeek door het hok en er zijn heel veel grachten, enkele houtkanten en een hectare privé bos. Ik schat de totale oppervlakte aan landbouwgrond op ongeveer 90%. Een twintigtal huizen met hun bijbehorende tuinen maakt het plaatje volledig.

Het project bestaat erin dat ik elke vijf jaar het hele jaar door alle hoekjes en kantjes van die vierkante kilometer uitkam, op zoek naar planten. In 2009, toen ik dit voor het eerst grondig deed, resulteerde dit in een lijst van 220 plantennamen. In 2020 waren het er 306 en in 2025 zelfs 330. Tijdens de tussenliggende jaren noteer ik enkel de nieuwkomers die ik toevallig opmerk. Intussen staat de teller van wilde en verwilderde plantensoorten die de voorbije 36 jaar in mijn thuishok opgedoken zijn (en die ik op naam kon brengen) op 418. Uiteraard staan deze er niet elk jaar allemaal. Dat komen en gaan is nu net wat het interessant maakt en als het enigszins mogelijk is, probeer ik ook de oorzaken te achterhalen van de waargenomen veranderingen. Dat laatste is niet altijd even eenvoudig en meer dan eens blijft dit beperkt tot het maken van een logische redenering die wellicht het verdwijnen of verschijnen van een soort verklaart.

Er worden in tuincentra steeds meer plantensoorten aangeboden, onder de vorm van plantgoed en/of zaden. Het is dan ook logisch dat er steeds nieuwe soorten verwilderen en in mijn thuishok opduiken. Eén hiervan is glanzige ooievaarsbek, een fraaie eenjarige met blinkende blaadjes die in 2023 voor het eerst aan het begin van mijn oprit opdook en dit sindsdien ook doet in de berm langs de tuin van de buren. Nochtans zie ik dit plantje nergens in de omgeving in een tuin groeien. De kans is reëel dat er na een stadsexcursie in Gent zaden aan mijn wandelschoenen zijn blijven plakken en dat ik die ooievaarsbekjes dus onbewust zelf heb ‘gezaaid’ nadat ik uit de auto was gestapt bij mijn terugkeer.

Grote maagdenpalm vond ik langs een gracht tussen een akker en enkele aaneengesloten tuinen. Deze plant was hoogstwaarschijnlijk uit een van die tuinen ontsnapt. Brede lathyrus is eveneens nieuw op mijn lijstje. Deze vlinderbloemige klimplant slingerde zich omhoog langs een hek rond een voormalig parkeerterrein, tot hij door een overijverige buur bij de lurven werd gegrepen en in de groene vuilnisbak verdween. Brede lathyrus profiteert van het warmer wordende klimaat en is zich het voorbije decennium heel snel aan het inburgeren.

Andere tuinvlieders zijn dan weer verdwenen, onder anderen tuinjudaspenning, Marokkaanse leeuwenbek, witte trompettabak en tripmadam. De eerste twee groeiden in een smal stukje wegberm naast een met betonplaten ommuurde hoeve waar de laatste jaren permanent auto’s geparkeerd staan, in tegenstelling tot vroeger. De witte trompettabak is een éénjarige plant die zich in een gracht had genesteld, tussen grassen en brandnetels. Er was bijgevolg weinig kans dat hij zich nog eens zou weten uit te zaaien.

Watermuur

De verdwijning van de tripmadam – een vetplantje met langwerpige ronde blaadjes – is onderdeel van een ander verhaal. Deze plant groeide al ruim dertig jaar in een berm tussen de rijweg van de A35 en het bijbehorende fietspad, in het gezelschap van zomeranjer, een andere tuinvlieder. De rest van die berm was begroeid met een kleurige gemeenschap van onder meer klein vogelpootje, kleine klaver en liggende klaver. De opeenvolging van schrale, droge voorjaren en zomerse hittegolven van de voorbije jaren, gecombineerd met het onnodig maaien van de verschraalde bermvegetatie in juni én in oktober, heeft deze vegetatie ernstig verstoord. Het extreem natte jaar 2024 was hierop weliswaar een uitzondering, maar dat heeft het tij niet gekeerd. Niet alleen de tripmadam is verdwenen, maar ook de liggende klaver. Van klein vogelpootje vond ik op die plek nog enkele ijle plantjes terug en de zomeranjer liet pas in oktober van dit jaar enkele jonge scheutjes zien. Er groeit nu vooral duinsterretje, een mosje dat algemeen is in de duinen en er ontkiemt steeds meer hertshoornweegbree. Het winterse strooizout, waar ondanks het zeer beperkt aantal vorst- en sneeuwdagen nog steeds uitbundig mee gestrooid wordt, heeft wellicht dus ook een bijdrage geleverd aan het verdwijnen van een fleurige bermvegetatie.

Nu we toch bij de pekelflora beland zijn: in de berm aan de overzijde van diezelfde N35 dook in 2020 duinfakkelgras op. Het jaar daarop stond dit sierlijke grasje er nog steeds. In 2022 werd de wegberm echter grotendeels afgeschraapt, met duinfakkelgras en al.

Op een van die kaal geschraapte plekken kwam in 2024 een oude bekende nog eens aan de oppervlakte, namelijk grote windhalm. Dit slanke gras groeide vroeger overvloedig in graanakkers, waar je zijn bloeipluimen boven het graan zag uitsteken, maar was sinds 2011 verdwenen (en niet alleen uit mijn thuishok) met dank aan de betere zuivering van het zaaigraan. Zijn eenmalige verschijning op een tijdelijke pioniersplek leert ons dat er nog steeds een kiemkrachtige zaadbank van deze soort bestaat. Dit leidt tot de volgende vraag: moeten we een soort als verdwenen beschouwen als we hem enkele decennia lang nergens meer zien groeien of pas als de zaadbank van die soort zijn kiemkracht heeft verloren?

Een nieuwkomer in de bermen van de N35 is bleek vergeet-mij-nietje. Sinds 2021 is dit een vaste klant in het vroege voorjaar. Dit onopvallende plantje vestigt zich op de meest schrale plekjes, in het gezelschap van onder meer zandhoornbloem. Ook de opmars van dit vergeet-mij-nietje wordt wellicht ondersteund door het veranderende klimaat.

Bleekgele droogbloem is een uitgesproken warmte minnend plantje dat eveneens voor het eerst in mijn thuishok groeit. Ook teunisbloemen gedijen steeds beter en bloeien

steeds vroeger naarmate de gemiddelde temperatuur stijgt. Resultaat: twee nieuwkomers van het geslacht Oenothera, namelijk grote teunisbloem en roodstengelteunisbloem, lieten zich bewonderen langs de bermen.

Klein liefdegras en stijf straatliefdegras, allebei afkomstig uit subtropisch Azië, groeiden sinds respectievelijk 2020 en 2023 tussen de kasseien van een oprit. Maar wegens verbouwingswerken aan het bijbehorende huis, werd die oprit grondig plat gesproeid. Exit liefdesgrasjes.

Herbiciden en biodiversiteit, het is sowieso een dubbelzinnig verhaal. In 2023 verscheen er een kleine populatie van gewone zandmuur op een gesproeid stukje berm. In 2024 was het al weer verdwenen. In 2025 ontdekte ik gewone spurrie aan de rand van een schapenwei, waar de vegetatie onder de elektrische afrastering was plat gespoten. Gewone spurrie is een akkeronkruid dat steeds minder algemeen wordt. De ongemakkelijke waarheid is dat het gebruik van herbiciden vaak een bijdrage levert aan de biodiversiteit, door het ontstaan of in stand houden van pioniersvegetaties. En toch pleit ik voor een totaalverbod op dat vreselijke spul, of toch minstens een verbod op het gebruik ervan door particulieren. Boeren houden zich ten minste nog aan een minimumdosering, terwijl de meeste mensen een tien- tot honderdvoudige dosis gebruiken om hun grindpaden en bermen ‘onkruid’vrij te houden. Herbiciden zijn overigens even bedreigend voor insecten als voor planten. Het zijn zenuwgiften die onder meer hun oriëntatievermogen ernstig verstoren.

In de categorie ‘onrustwekkende verdwijningen’ staat de teloorgang van een aantal waterplanten uit de Leebeek hoog genoteerd. Het gaat onder meer om blauwe watereprijs, watermuur, gele waterkers, grote waterweegbree, klein kroos en kleine watereppe. Waar deze planten groeiden, staat nu enkel nog grote egelskop. Deze laatste is veel toleranter voor stikstofvervuiling dan de andere uit het lijstje, ook al kunnen deze zelf ook wel tegen een stootje wat eutrofiëring betreft.

Het wilgenstruweel langs de beek werd enkele jaren geleden grondig verwijderd waardoor er aan weerszijden enkele meters maïsakker bijkwamen. Gevolg: meer instroom van meststoffen uit de akkers. Ook aan de buitenrand van het struweel verdwenen enkele planten uit de brede, onregelmatige overgangszone naar de akkers, onder meer het redelijk zeldzame grasje bochtige smele. Sinds 2024 is er nu een kunstmatige bufferzone ingesteld ten opzichte van de beek, een strook van vijf meter waarin van alles wordt ingezaaid dat de natuur ten goede zou moeten komen. Het gaat onder meer om phacelia, een witte variant van de rode klaver, een krullige cultivar van slaapbol en (oef!) de natuurlijke variant van korenbloem. Enkel dat laatste kan beschouwd worden als een zinvolle herintroductie van een bedreigde inheemse plantensoort die uit de meeste akkers is verdwenen. Het brede wilgenstruweel was beter blijven staan, het deed zijn werk als beschermende buffer zeer goed.

Liggende klaver
© Henk Coudenys

Het verdwijnen van een aantal bosplanten uit een brede houtkant tussen twee akkers heb ik eveneens als pijnlijk ervaren. Drienerfmuur, ruwe smele, vingerhoedskruid, gewone salomonszegel en brede wespenorchis kon ik hier niet meer terugvinden. In dit geval is de verdroging wellicht de grootste boosdoener.

Waar we dan weer niet rouwig om moeten zijn is dat er een grote populatie van de reuzenberenklauw werd verwijderd uit een wegberm die aan een paardenwei grenst. Deze invasieve exoot heeft weliswaar heel wat esthetische waarde als hij tot drie meter hoog in bloei staat, maar waar hij zich vestigt, verdringt hij alle inheemse soorten.

Daarenboven veroorzaakt het giftige sap van die plant ernstige brandwonden in combinatie met zonlicht.

Er wordt voortdurend met nieuwe herbiciden geëxperimenteerd om allerlei grassen te weren uit de maïsakkers. Maar de grassen in kwestie zijn vooral afkomstig uit warmere streken en doen het bijgevolg steeds beter. Daarenboven gelijkt hun metabolisme vaak erg goed op dat van maïs waardoor ze moeilijk met chemicaliën kunnen bestreden worden. Desondanks lijkt kale gierst het onderspit te delven. Al enkele jaren vind ik dit gras niet meer terug, terwijl het tot in 2020 aan de opritten van diverse maïsakkers groeide. Daarentegen duiken nu steeds vaker Chinese naaldaar en gladde kransnaaldaar op diezelfde plekken op.

Andere nieuwkomers, maar dan als onkruid in mijn moestuin waren dit jaar de groene naaldaar en papegaaikruid. Kleine majer concurreert er met de groentes sinds 2019 en Franse amarant sinds 2024. Ook dit zijn stuk voor stuk warmteminnende soorten.

Een hoopgevende nieuwkomer op mijn lijstje was dit jaar watertorkruid. Ik vond het op de rand tussen een poel en een maïsakker, op honderd meter van mijn huis. Hoe vaak je ook rondloopt en rondkijkt in de directe omgeving van waar je woont, toch zijn er altijd nog plekjes die je voor het eerst ontdekt. Dit jaar liep ik voor het eerst langs een moeilijk te bereiken gracht en ontdekte ik enkele oude struiken van Gelderse roos.

De soortenlijst van 2025 werd verder nog aangedikt met de namen van enkele bramen: dauwbraam, heggedauwbraam, bolle haarbraam, vlakke stokbraam en zoete haarbraam. Hoe meer je bijleert, hoe meer je ontdekt.

Verklaringen vinden voor het verschijnen van nieuwe soorten is soms eenvoudig, maar vaak blijft het een raadsel. Een voorbeeld van het eerste zijn de twee exemplaren van het rapunzelklokje die dit jaar zomaar in mijn grasveld opdoken. Ze groeien vlak naast mijn vaste route van de deur naar de composthoop, op een plek waar vroeger een schuur stond en er dus veel steengruis en kalkrijke resten van cement in de grond zitten. Ik twijfel er niet aan dat deze leuke verschijning opnieuw een voorbeeld is van zaden die aan de zolen van mijn schoenen zijn blijven plakken na een excursie in de Vlaamse Ardennen.

Van raadselachtiger oorsprong is het jonge exemplaar van een Canadese populier die in een gracht langs de N35 is komen groeien. Canadese populieren zaaien zich normaal gezien niet uit, wegens hun onvruchtbaar zaad van hybride oorsprong. Ze vermeerderen zich wel via wortelscheuten. Maar de dichtstbijzijnde oude boom van die soort, staat vijftig meter en twee geasfalteerde straten verderop … Misschien gaat het eerder om een takje, afgerukt door een stormwind, dat heeft kans gezien om wortel te schieten.

Er zijn nog heel wat meer soorten verdwenen en verschenen de voorbije vijf jaar, maar wat de toekomst te bieden heeft, is even onvoorspelbaar als het weer en het klimaat. Vijf jaar geleden stonden er twee soorten net buiten mijn vierkante kilometer, langs de N35, namelijk zilverschildzaad en dubbelkelk. Beide soorten leken aan een opmars bezig in onze regio, dus was ik ervan overtuigd dat ze al zeer snel ook in mijn thuishok zouden opduiken. Intussen zijn ze letterlijk in geen velden en wegen meer te bespeuren, toch niet in Nazareth.

Lees ook op npvap.be/m/117

Mijmeringen bij een 105-jarige eik

Een mens timmert voortdurend aan zijn territorium. Bouwen en verbouwen, schikken en herschikken, plaatsen en verplaatsen. Het stopt nooit.

Vincent Decroock

Zo hadden mijn partner en ik besloten om onze kast met Chinese draak te verhuizen. We besloten de leegte die de draak had achtergelaten op te vullen met een kast uit de vergeetput van ons schuurtje.

De kast werd uit het schuurtje gehaald, tot groot chagrijn van de spinnen die er een perfect habitat hadden gevonden. De ideale locatie om hun maag naar hartenlust met andere invertebraten te vullen. Voor de spinnen was het alsof ik met een grote kobbejager door het landschap ging en alle stallen wegvaagde. Stallen waarin de mensen andere zoogdieren gevangen houden om hun maag naar hartenlust te vullen.

Eens het spinrag en stof verwijderd, was de kast klaar voor een grondige opknapbeurt. De combinatie van schuurtje en kast is nu eenmaal niet ideaal. De twee lades werden uit de kast gehaald en bij het omdraaien verscheen in een sierlijk en breedvoerig handschrift de geboorteakte van de kast.

© Vincent Decroock

Godveerdegem Den 7 December 1920 C D Tollenaere Schrijnwerker Meubelmaker.

De kast viert zijn 105e verjaardag! Al 105 jaar is de kast de vriendelijke gastheer voor onze O zo broodnodige (?) spulletjes. Al 105 jaar zijn de planken van een al lang verdwenen eik een onderdeel van ons menselijk nest. Van duurzaamheid gesproken! Binnen 105 jaar blijft van de meubelen van de door iedereen gekende multinationale meubelgigant geen spaander meer over. Onze Godveerdegemse meubelmaker kende het begrip duurzaamheid niet, maar paste het zonder problemen toe.

Mijn geest blijft maar voortmijmeren. Van welke eik kwamen de planken? Waar zou hij gestaan hebben? Stond hij in een bos of langs de kant van de weg? Was hij aangeplant of had hij spontaan zijn plaatsje gevonden? Zouden er nog rechtstreekse nazaten van bestaan? Dan moeten die eiken meer dan 105 jaar oud zijn. Voor een eik niet onoverkomelijk, nog in de fleur van zijn leven.

Hoe oud zou onze eik geworden zijn? Ik begin de jaarringen te tellen in een lade, beginnend aan een knoest van een weer: 33 jaarringen. Ik reken uit, dat is al 1887. Kan ik op een andere plaats nog meer ringen tellen? De breedste plank meet 30 cm. Ik begin jaarringen te tellen, tien jaarringen voor 2,5 cm. De boenwas maakt het tellen moeilijk, ik geef het op. Toch even schrikken. Grof berekend kostte het de natuur meer dan 100 jaar om die plank te maken. De rechtstreekse nakomeling van de boom is pas nu rijp voor een nieuwe kast! Een reden te meer om zorgzaam met ons bomenbestand om te gaan.

"Plant een boom!" Het liedje van nonkel Bob schiet door mijn hoofd. Ik zoek de volledige tekst op. "Plant een boom, plant een boom! Wie kan er nu goed leven zonder groen? Plant een boom, plant een boom! Ja, aan natuurbescherming moet je doen!" Het liedje dateert van 1970, nog altijd even fris en actueel.

Ik kan het mijmeren niet laten. Hoeveel dieren hebben van de kastboom zijn bloesems en eikels gegeten? Zaten meikever en eikenpage op de boom? Hoeveel vogels hebben kunnen broeden in de boom? Hoeveel gallen, insecten, spinnen en schimmels heeft de boom gehuisvest? Vragen waarop ik nooit een antwoord zal krijgen.

Al poetsend kom ik in contact met de niet-zichtbare delen van de kast. Een klein bosje komt tevoorschijn. Hier geen eik meer, maar pijnboom, olm en populier. De populieren legplanken zijn na 105 jaar nog altijd in uitstekende staat. Ik kan er zonder zorgen mijn spulletjes opleggen. Ik stop mijn mijmeringen en ga naar de bloedmaan kijken. Het is 7 september 2025.

Meer foto's op npvap.be/m/108

© Rik Desmet

Weer een jaar voorbij, op naar 2026 …

Met de redactie bieden we jullie onze beste wensen aan voor 2026 en we hopen dat iedereen in de natuur inspiratie blijft vinden en tevens de moed vindt om zich te blijven inzetten voor het behoud ervan.

"Optimisme zonder hoop is een blijvende stuwende kracht die je in staat stelt dingen te blijven doen zonder dat er een onmiddellijke beloning volgt".
(uit het essay 'Optimisme zonder hoop' van Tommy Wieringa)

© Wim Schrever

50 jaar MOW – 50 jaar positief verzet

Op vrijdag werd met de nodige luister in de statige zaal van het stadshuis van Oudenaarde het 50-jarig bestaan van het Milieufront Omer Wattez gevierd.

Naar aanleiding daarvan schreef Jan Van den Berghe een indringende tekst: '50 jaar MOW – 50 jaar positief verzet: over landschapswee, natuur- en andere amnesie, en over wanhoop, recht, hoop en verzet'. De tekst is een absolute aanrader, maar te lang om in Meander te publiceren. Met het akkoord van Jan plaatsen we daarom de integrale tekst op de site van Meander: npvap.be/m/213

Modest & Kamiel

agro-ecologische bioboerderij in Mater

zelfpluk van zomerse veldbloemen
boeketten op bestelling
van 21 juni tem 21 september

zomerbar in juli & augustus

3-wekelijks vers weide-varkensvlees
charcuterie en andere hoeveproducten

overnachten op de Glamping in de
eetbare tuin of in de Woonwagen

workshops, teambuildings, beleving &
proeverijen op de boerderij

www.modestenkamiel.be

Kalender

januari – april 2026

Alle in de kalender vermelde afdelingsoverschrijdende en met andere verenigingen gedeelde activiteiten worden ondersteund door Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus vzw.

De Boembekemolen, het bezoekerscentrum van Natuurpunt in de Vlaamse Ardennen
Spring binnen in de molen en laat je verrassen door een mix van cultureel erfgoed, natuur en het mijnwerkerspad.

- Boembeke 18, 9660 Brakel
- November t/m maart
  Enkel info & onthaal
  wo en vr: 12u - 16u
- April t/m oktober
  Terras & info
  wo, vr en za: 14u - 18u,
  zo: 10u - 18u
- Dieter Lernout, coördinator bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen, 0477 76 02 48

Bezoek faunahuis, Kern Rondom Burreken
Laat je verrassen en bezoek het Faunahuis. Verneem wat natuurinclusief bouwen betekent en hoe je de ecologische biodiversiteit in en rond je woning, een ander gebouw of infrastructuur kan behouden én vooral vergroten.

- Perreveld 5, 9660 Brakel
- Open deur 15 februari, 15 maart en 19 april
- Tussen 12u en 16u
- Dirk Criel, 0475 45 05 34

Natuurboerderij Bos t'Ename
De Natuurboerderij Bos t'Ename vervult meerdere functies: vaste stek van de arbeidersploeg van Natuurpunt en van v.z.w. Apart (een-op-een begeleiding in de natuur van jongeren met specifieke noden), uitgangsbasis van de Werkgroep Bos t'Ename, vergaderruimtes etc. Ze biedt ook allerlei educatieve mogelijkheden op het snijvlak van natuur, landbouw en erfgoed, is gebouwd met hout, stro en leem uit het gebied zelf en is natuurinclusief, met een staalkaart aan faunavoorzieningen.

- Boskant 56, 9700 Oudenaarde
- Pieter Blondé, 0488 362 279, pieterblonde@hotmail.com

Kom eens meedoen!

Meer dan 40.000 natuurliefhebbers steken al de handen uit de mouwen voor de natuur in hun buurt. Maar de natuur heeft nog vrijwilligers nodig. Iets voor jou? Een overzicht van onze werkdagen:

Werken in natuurgebied het Burreken – *Natuurpunt Kern Rondom Burreken*

7 februari, 7 maart, 4 april

Samen met de vrijwilligers van het Burreken doen we allerlei beheerwerken in de natuur. Naargelang het seizoen gaan we maaien of knotten, bramen terugzetten of aanplant doen. Na het werk komen we gezellig samen in het Faunahuis voor een afsluitende drink.

- 09.00 uur - 12.30 uur
- Parking Groenstraat, Groenstraat, 9667 Horebeke
- contact@burreken.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/21463

Beheerdag Grootmeers – *Natuurpunt Kruisem*

17 januari, 7 februari

Beheerwerken op Grootmeers.

Graag seintje vooraf. De deelnemers worden getrakteerd op soep

- 09.00 uur - 12.00 uur
- Groot hekken, Trekweg Schelde, Nederzwalmsesteenweg 10, 9750 Kruisem
- ed.vandenabeele@skynet.be, 0474622052
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26074

Perlinkvallei: Beheerwerken – *Natuurpunt Zwalmvallei*

17 januari, 21 februari

Werken aan 't Juk, aanpakken van overwas aan de randen en bij goed weer maaien rond de poel.

Laarzen, handschoenen, zaag of snoeischaar is pluspunt.

- 09.00 uur - 12.00 uur
- 't Veldeken - Sint-Blasius-Boekel, Marlboroughstraat, 9630 Zwalm
- yves@meulenijzer.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26323

Werkdag Bos t'Ename - Plan B – *Natuurpunt Kern Bos t'Ename*

26 januari, 23 februari, 30 maart, 27 april

Werkdag Plan B is de extra maandelijkse werkdag van Werkgroep Bos t'Ename voor ieder die kan helpen op maandag.

Wat doen we? Allerlei nodige werkzaamheden in het bos en op de natuurboerderij.

Meehelpen? Van harte welkom!

Wil jij ook graag komen helpen en/of deel uitmaken van het team vrijwilligers van Bos t'Ename? Dan ben je van harte welkom!

Meld je bij Eddy De Bock, thebockfamily@hotmail.com, 0474-77.00.54.

- 09.30 uur - 17.00 uur
- Natuurboerderij Bos t'Ename / kampweide, Boskant 56, 9700 Oudenaarde
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26347

Gezinswerkdag Bos t'Ename – *Natuurpunt Kern Bos t'Ename*

31 januari, 28 februari, 28 maart, 25 april

Onze maandelijkse werkdag waarop het team vrijwilligers van de Werkgroep Bos t'Ename aan de slag gaat om alle nodige werkzaamheden uit te voeren in het bos en op de natuurboerderij.

Kinderen altijd welkom! Wel graag onder begeleiding van (groot)ouders/oppassers.

Wij voorzien middageten en drinken voor gans de dag.

Er staan veel verschillende klussen op het programma waaruit deelnemers kunnen kiezen.

Onze gezinswerkdagen vinden plaats op elke laatste zaterdag van de maand van 9u00 tot 17u00.

Meehelpen? Van harte welkom!

Wil jij ook graag komen helpen en/of deel uitmaken van het team vrijwilligers van Bos t'Ename? Dan ben je van harte welkom!

Meld je bij Pieter Blondé, pieterblonde@hotmail.com, 0488-36.22.79 of Guido Tack, guido.tack1@telenet.be, 0474-90.02.30.

- 09.00 uur - 17.00 uur
- Natuurboerderij Bos t'Ename / kampweide, Boskant 56, 9700 Oudenaarde
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26339

Natuurbeheerwerken Middenloop Zwalm: Gezinswerkdag – *Natuurpunt Zwalmvallei*

21 maart

Op deze eerste lentedag steken we de handen uit de mouwen. We maken het natuurbelevingspad klaar tegen de opening van de Boembekemolen.

Voor de kinderen is er een aangepast programma.

Tijdens de middagpauze kan je genieten van een warme kop soep.

- 10.00 uur - 16.00 uur
- Zwalmvallei - Juiste afspraakplaats volgt nog!, Boembeke 18, 9660 Brakel
- jan@aardbol.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26380

Werkdag Middenloop Zwalm – *Natuurpunt Zwalmvallei*

18 april

De afspraakplaats wordt per mail doorgestuurd in functie van de uit te voeren werken.

Gelieve een mail te sturen om op de hoogte te worden gehouden.

- 10.00 uur - 16.00 uur
- N.V.T., Boembeke 18, 9660 Brakel
- jan@aardbol.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26394

Afdeling Zwalmvallei

Elke woensdag van 10 u - 12 u, werken we in de natuurgebieden van de afdeling.

We worden wekelijks ondersteund door 6 mensen met een verstandelijke handicap van De Bolster. Zij zijn een enorme hulp bij het werk in onze 200 ha natuurgebieden.

Een ploeg van bijkomend 10 personen zorgt voor een gemiddelde wekelijkse surplus aanwezigheid van 4. Meestal zijn we dus aan de slag met 11.

Zin om hiervan deel uit te maken? Telkens laten we jou weten op welke plek we werken, welke kledij vereist is en of je iets van werkmateriaal kan meebrengen.

- devuystkarel@gmail.com of 0497 58 38 70

Activiteiten

Woensdag 14 januari

Nieuwjaarsbijeenkomst Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* Vogelwerkgroep

Ben je geboeid door vogels? Kom dan zeker langs op onze bijeenkomst! Je ontdekt er interessant presentaties over allerlei vogelthema's, in een gezellige sfeer met tijd voor een babbel en een drankje.Of je nu een doorgewinterde vogelkijker bent of gewoon nieuwsgierig, iedereen met interesse in vogels (van binnen en buiten de regio) is van harte welkom!

Er wordt ook tijd voorzien om bij te praten, ervaringen te delen, bij een hapje en een drankje.

Gratis toegang.

Programma:

- Voorstellen activiteiten 2026
- Jaaroverzicht vogelnieuws uit VA+ '25 (Dimitri VDP)
- Pauze en receptie
- Uitreiking award voor de bijzonderste waarneming van 2025

20.00 uur - 22.30 uur
Stedelijk centrum 'Amigo' te Heurne, Heurnestraat
dimitrivandepopuliere@hotmail.com, 0473 52 13 44

Vrijdag 16 januari

Gezamelijke nieuwjaarsreceptie van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* en Milieufront Omer Wattez

We zetten het nieuwe jaar in met een hapje en een drankje.

Graag vooraf een seintje aan MOW vzw, Dijkstraat 75 te Oudenaarde, tel. 0476 17 07 67 of via mail info@milieufrontomerwattez.be

19.30 uur - 23.00 uur
Zaal De Kroon, Dorpsstraat 12 te 9667 Horebeke
info@milieufrontomerwattez.be

Zaterdag 17 januari

Beheerdag Grootmeers – *zie begin kalender*

Zondag 18 januari

Nieuwjaarsreceptiewandeling – *Natuurpunt Zwalmvallei*

Tijdens deze eerste wandeling van het jaar maken we kennis met de vele wandelmogelijkheden en de prachtige natuur in Everbeek.

Aansluitend is er een sfeervolle receptie van 12u tot 13u.

Laarzen zijn een must.

10.00 uur - 13.00 uur
Kerk Everbeek-Beneden, Everbeekplaats z/n, 9660 Everbeek (Brakel)
jan@aardbol.be
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/24984

Winterwandeling en receptie Burreken – *Natuurpunt Kern Rondom Burreken*

Geniet mee van het winterlandschap in het Burreken. Met een gids stappen we doorheen het immer mooie Burreken.

Na de wandeling genieten we van een drankje in de mooie Sint-Pieterskerk van Schorisse.

De wandeling en receptie worden gratis aangeboden door Natuurpunt Kern Rondom Burreken, maar inschrijving is verplicht.

14.00 uur - 17.00 uur
Parking kerk Schorisse, Essestraat 1, 9688 Maarkedal
filip.hebbrecht@telenet.be, 0490571833
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25525

Woensdag 21 januari

Lokale Jaarlijkse Algemene Vergadering van Afdeling Ronse – *Natuurpunt Ronse*

Agenda: Bespreking van het voorbije jaar en planning van het nieuwe werkjaar.

We voorzien een drankje.

19.30 uur - 22.00 uur
HuisvandeMens Ronse, Zuidstraat 13, 9600 Ronse
johan.glibert@gmail.com, 0476492461
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26372

Vrijdag 23 januari

Sterrenkijkavond op Grootmeers – *Natuurpunt Kruisem*

We wandelen van de afspraakplaats door Grootmeers naar de plaats waar de telescopen staan opgesteld. We krijgen daar uitleg door iemand van JVS (jongerenvereniging voor sterrenkunde) en van Gunther Groenez van Natuurkijkers.be

Inschrijven is verplicht en de inschrijvingen worden afgesloten op 17/01/2026

20.30 uur - 23.59 uur
onder Zingembrug/kant Zingem, Nederzwalmsesteenweg, 9750 Kruisem
ed.vandenabeele@skynet.be, 0474622052
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26077

Zaterdag 24 januari

Vogels in de winter – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Welke vogels overwinteren er bij ons? Hoe herken je ze?

Ludo Vanderlinden, vogeldeskundige bij Vogelwerkgroep VA+ vertelt je er alles over.

Maak jouw eigen vetbolletjes en observeer de vogels om je heen.

10.00 uur - 12.00 uur
Boembekemolen, Boembeke, 9660 Brakel
vincent.decroock@proximus.be
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/24985

Paddenoverzetactie: opbouw schermen – *Natuurpunt Houtem*

Binnenkort zal de natuur volop uit haar winterslaap ontwaken, waaronder ook de amfibieën. Ook dit jaar slaan Natuurpunt Houtem, met medewerking van het gemeentebestuur en heel wat vrijwilligers, de handen in elkaar om de amfibieën een handje te helpen bij hun trektocht naar hun voortplantingspoel.

Hierbij dienen ze vaak verschillende wegen over te steken, waarbij we schermen plaatsen, zodat ze niet als verkeersslachtoffer eindigen.

- Inschrijven is noodzakelijk
- Meebrengen: spade, aangepast schoeisel en -kledij

We voorzien naar goede gewoonte voor alle deelnemers een warm drankje en een knabbel.

13.00 uur - 16.00 uur
Kruispunt Lindestraat – Bussegem, Bussegem, 9520 Sint-Lievens-Houtem
nphoutem@gmail.com
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26270

Zondag 25 januari

Winterwandeling en Nieuwjaarsreceptie Bos t'Ename – *Natuurpunt Kern Bos t'Ename*

Winterwandelen in Bos t'Ename is elk jaar weer een heerlijke belevenis. En aansluitend ben je welkom om handen, neus, maag én hart te verwarmen tijdens onze nieuwjaarsreceptie!

Seizoenswandelingen in Bos t'Ename

Naast het genieten van de natuur, kijken we elk seizoen ook naar wat er veranderd is in en om het Bos t'Ename. Natuurbeheer, wat doen we en waarom? Biodiversiteit, zoveel soorten in Bos t'Ename! Nieuwe ontwikkelingen, want we zitten niet stil. Guido Tack neemt je mee op pad en vertelt niet alleen over de natuur maar ook over Bos t'Ename in zijn historisch kader. En ons bos kent een rijke historie! Laarzen of stevig schoeisel dat tegen de modder kan zijn ten stelligste aangeraden.

(Start bij wandelknooppunt 33, ingang Bos t'Ename, Kapellestraat Ename)

Nieuwjaarsreceptie

Vanaf 12u kan je genieten van een drankje en zeer lekkere, zelfgemaakte hapjes op onze traditionele nieuwjaarsreceptie. Klink met ons mee op een nieuw jaar voor Bos t'Ename en Natuurboerderij Bos t'Ename (Boskant 56 Oudenaarde)!

09.00 uur - 12.00 uur
Kapellestraat Ename - einde straat, bij de ingang van Bos t'Ename, wandelknooppunt 33, Kapellestraat, 9700 Oudenaarde
guido.tack1@telenet.be, 0474-90.02.30
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26027

Winterwandeling in Flobecq – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Ga mee op winterwandeling vanop 'd Hoppe doorheen het Pottelbergbos en het Brakelbos.

We kruisen de bedding van de oude spoorlijn 82 waar de mijnwerkers in wagons derde klasse naar de Borinage spoorden. Spotten we het blaashuis in de verte en bezoeken la ferme du Geron. De Kelten "waren hier eerst!", we ontmoeten hen in plaatsnamen als 'Queneau' en 'Pallart'.

Het programma van de wandeling wordt ook mee bepaald door de weergoden.

10.00 uur - 13.00 uur
La Caplette, Houppe, 7880 Flobecq/Vloesberg
lutgarde.vervaet@telenet.be
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25015

Maandag 26 januari

Werkdag bos t'Ename – *zie begin kalender*

Zaterdag 31 januari

Hoe landbouw en natuur elkaar kunnen versterken? – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Ontdek mee, langs de akkers van Pomona Puur Aerde, hoe herstellende landbouw eruit kan zien.

We starten met een toelichting over de coöperatieve structuur en hoe de gemeenschap deze boerderij draaiende houdt.

Daarna verkennen we het landschap en lichten we verschillende vormen van boslandbouw toe.

Neem waterdichte schoenen of laarzen mee.

10.00 uur - 11.00 uur
Pomona - Puur Aerde, Boembeke 9, 9660 Brakel
info@pomonapuuraerde.be, 0474 745594
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26337

Ledenfeest – *Natuurpunt Houtem*

Graag stellen we onze werking aan je voor, geven we een update van het beheerproject Smoorbeekvallei en vertellen wat we voor jou komend jaar in petto hebben.

De avond zal er als volgt uitzien:
- Verwelkoming - terugblik 2025
- Vooruitblik 2026
- Optreden van HAmuze
- Gezellige babbel bij een hapje en een drankje

We hopen ook jou te mogen verwelkomen.

18.30 uur - 22.00 uur
Muziekcentrum De Garage, Kerkkouterstraat 62, 9520 Bavegem (Sint-Lievens-Houtem)
nphoutem@gmail.com
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26183

Gezinswerkdag bos t'Ename – *zie begin kalender*

Zondag 1 februari

Startactiviteit in Grammene – *Natuurpunt Deinze-Zulte*

De eerste activiteit van het jaar mag altijd iets feestelijker zijn. Deze keer kozen we als locatie voor de boeiende oude Leiemeander in Machelen. We verkennen een stuk van de Leie en omgeving en daarna trakteren we je op gratis pannenkoeken. We maken van

de gelegenheid gebruik om je ook ons programma voor te stellen. Voor de jonge families is er een aparte speelse wandeling voorzien. Voor deze activiteit hoef je niet te reserveren. Deze activiteit is gratis, ook voor niet-leden. We starten stipt om 14 uur.

- 14.00 uur - 17.00 uur
- kerk Grammene, Koffiebeekstraat 11, 9800 Deinze
- deinzezulte@natuurpunt.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25935

Vrijdag 6 februari

Lezing 'Natuuramnesie' over de vergeten wereld van Emile Claus door Guido Tack – *Natuurpunt Oudenaarde Plus*

(Deze voordracht is enkel toegankelijk door voorafgaande inschrijving via onderstaande link - de plaatsen zijn beperkt)

We lijden collectief aan 'natuuramnesie' , een vergeten verbondenheid met het landschap van vroeger. We zijn vergeten hoe rijk het landschap en de natuur vroeger waren. Historisch-ecologisch onderzoek kan daaraan verhelpen. Een van de informatiebronnen daarvoor is analyse van oude kunst. Guido Tack laat zien hoe kunst ons kan helpen dat geheugen te herstellen.

Deze voordracht is enkel toegankelijk mits inschrijving via de link onderaan. Betaling ticket aan de ingang: cash of QR code bankapp.

- 19.30 uur - 22.00 uur
- Erfgoedsite Ename, Lotharingenstraat 1, 9700 Oudenaarde
- gsnauwaert@yahoo.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26304

Algemene ledenvergadering – *Natuurpunt Zwalmvallei*

We kijken even terug naar 2025 en gaan dan in gesprek over onze dromen en verwachtingen voor 2026.

Met een glaasje en een hapje. Iedereen welkom.

- 20.00 uur - 22.00 uur
- LDC De Bron, Marie Popelinstraat 8, 9620 Zottegem
- jan@aardbol.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26390

Zaterdag 7 februari

Beheerdag Grootmeers – *zie begin kalender*

Werken in natuurgebied het Burreken – *zie begin kalender*

Zondag 8 februari

Vogeltocht naar Schouwen-Duiveland, Zeeland – *Vlaamse Ardennen plus Vogelwerkgroep*

We gaan op zoek naar wintervogels en typische watervogels zoals ganzen, eenden en steltlopers langs diverse plaatsen in Schouwen-Duiveland. De voorbije edities haalden we telkens een heel mooi soortenaantal.

Hoogtepunt van de dag kan de ijseend worden aan Brouwersdam!

Meebrengen: Verrekijker (eventueel telescoop), vogelgids, warme kledij, lunchpakket (waarschijnlijk mogelijkheid tot warme lunch 's middags, neem contact op met de gids om na te vragen).

- 07.00 uur - 18.30 / 19.00 uur
- Verzamelen Kerk Eke, Kerkplein; We maken de verplaatsing per wagen (kostendelend)
- Luk8neujens@gmail.com, 0471 87 10 54

Zondag 15 februari

Opendeur in het Faunahuis – *zie begin kalender*

- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26325

Excursie in de natuurreservaten van Harchies-Hensies – *Natuurpunt Ronse*

Op zoek naar overwinterende (water)vogels in dit gebied. Zeker meebrengen: laarzen of stapschoenen, verrekijker.

- 13.00 uur - 17.00 uur
- Auto 5 Ronse, César Snoecklaan 51, 9600 Ronse
- moreauxphilippe1951@gmail.com, 0476492461
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26375

Mindfulness in de natuur – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Gun jezelf een moment van rust.

Tijdens deze mindfulle wandeling nemen we de tijd om te vertragen, te ademen en bewust aanwezig te zijn in het hier en nu. We wandelen rustig door de natuur, maken contact met onze zintuigen en laten de hectiek van alledag even achter ons.

De natuur helpt ons om te landen, te ontspannen en opnieuw ruimte te voelen.

Een pittige wandeling met prachtige vergezichten.

- 14.00 uur - 17.00 uur
- Leinstraat, Leinstraat 56, 9660 Brakel
- els.decoster@skynet.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26379

Zondag 22 februari

Een huisje voor tuinvogels - Snuit – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Samen met een (groot)ouder maken we een huisje voor tuinvogels. We brengen ons eigen hamer(tje) mee.

Na het knutselen leren we al spelenderwijs hoe die vogeltjes toch zo'n mooie nesten kunnen maken.

- 14.00 uur - 16.30 uur
- Zwalmvallei - Juiste afspraakplaats volgt nog!, Boembeke 18, 9660 Brakel
- roselinde_vancan@hotmail.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26289

Grond in beweging - Verglijdingen in de Vlaamse Ardennen – *Natuurpunt Oudenaarde Plus*

De Vlaamse Ardennen staan bekend om hun prachtige heuvels, holle wegen en vergezichten. Samen met natuurgids Hannelore Longueville gaan we op verkenning langs steile hellingen, hobbelige weiden en landschapskenmerken die vertellen hoe de aarde hier doorheen de tijd langzaam naar beneden schuift. Je leert hoe de afwisseling van zand- en kleilagen uit het verre verleden het landschap vandaag nog altijd beïnvloedt, waarom water een hoofdrol speelt, en hoe je verglijdingen met het blote oog kunt herkennen.

We wandelen ongeveer 4 km over een heuvelachtig parcours. Stevige wandelschoenen zijn aangeraden.

Ga mee op pad en ontdek hoe elke knik in de helling, elke bron en elke bult in het grasland een verborgen verhaal vertelt.

Graag inschrijven via onderstaande link.

- 14.00 uur - 17.00 uur
- Paterberg (Kruising Stooktestraat-Paterbergstraat), Paterbergstraat, 9690 Kluisbergen
- gsnauwaert@yahoo.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26041

Maandag 23 februari

Werkdag bos t'Ename – *zie begin kalender*

Woensdag 25 februari

Braakballen uitpluizen – *Natuurpunt Ronse*

In de braakballen van roofvogels zitten de onverteerbare delen van prooidieren zoals haren, botjes en tanden.

Aan de hand daarvan kan je determineren welke prooidieren dat zijn geweest.

- 19.00 uur - 22.00 uur
- Corligo, Saint-Sauveurstraat 244, 9600 Ronse
- johan.glibert@gmail.com, 0477 51 94 19
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26376

Vrijdag 27 februari

Film "Vogels kan je niet melken" – *Natuurpunt Burreken-Maarkedal-Kluisbergen*

Op 27 februari 2026 wordt in het Marca de documentairefilm "Vogels kan je niet melken" vertoond op gezamenlijk initiatief van enkele Maarkedalse verenigingen: De Maarkeerders - Natuurpunt - VELT – MOW.

De filmavond wordt ingeleid door Lieven De Stoppeleire (Coördinator Landschapspark Vlaamse Ardennen). Na de voorstelling volgt ook een nabeschouwing waarin de thema's uit de film belicht worden tegen de realiteit van de Vlaamse Ardennen en de projecten rondom het Landschapspark.

- 19.30 uur - 22.00 uur
- GC het Marca, Maarkeweg 65, 9680 Maarke-Kerkem (Maarkedal)
- demaarkeerders@gmail.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25965

Zaterdag 28 februari

Hoe landbouw en natuur elkaar kunnen versterken? – *Zie 31 januari*

- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26338

Gezinswerkdag bos t'Ename – *zie begin kalender*

Zondag 1 maart

Spechten- en mezentocht in het Kluisbos – *Natuurpunt Burreken-Maarkedal-Kluisbergen*

Voorjaarsgeluiden en territoriumgedrag van boomklevers, mezen (o.a. glanskop) en spechten, mogelijks middelste bonte specht. Tijdens deze wandeling die geleid wordt door vogelkenner Thijs Lietaer, mikken we op de vele spechten en mezen die in het Kluisbos broeden. We denken aan de groene en zwarte specht, maar ook aan de drie soorten bonte specht: kleine, middelste en grote. We zullen ze niet alleen horen, in de vorige edities kregen we de meeste soorten ook te zien! Verrekijkers dus zeker niet vergeten! Het is een activiteit voor iedereen, jong en oud. Deelnemen is gratis, maar inschrijven is een must!

Gids Thijs Lietaer, 0473 58 17 14.

Inschrijven noodzakelijk via onderstaande link of bij thijs.lietaer@telenet.be

Meebrengen: verrekijker, warme kledij, stevig schoeisel

Honden kunnen spijtig genoeg niet mee omdat we de soorten vooral via hun zang en roepjes zoeken.

- 07.00 uur - 10.00 uur
- Domein Kluisbos, Poletsestraat 59, 9690 Kluisbergen
- thijs.lietaer@telenet.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26166

Zaterdag 7 maart

Werken in de natuur – *Natuurpunt Deinze-Zulte*

We zetten het hout langs de spoorweg en het knuppelpad af (hakhout) voor de veiligheid van de spoorweg, de duurzaamheid van ons knuppelpad, en de bosflora. Het hout wordt verdeeld onder de geïnteresseerde deelnemers. Meebrengen: handschoenen en laarzen.

We starten om 9 uur maar je kan natuurlijk ook later aansluiten.

- 09.00 uur - 16.00 uur
- plankenpad Wontergem(Vondellos, langs de spoorweg), Vondellos, 9800 Deinze
- deinzezulte@natuurpunt.be, 0470/55.02.36
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25936

Werken in natuurgebied het Burreken – *zie begin kalender*

Zondag 8 maart

Lentemaaltijd – *Natuurpunt Zwalmvallei*

Heerlijke maaltijd ten voordele van meer natuur in de Zwalmvallei. Met de opbrengst ondersteun je de aankoop van meer natuur in Brakel, Zottegem en Zwalm.

Er is keuze uit: Kleurrijk veggiebord / Gevarieerde koude visschotel / Warme beenhesp.

- 11.30 uur - 14.00 uur
- Feestzaal Bevegemse Vijvers, Bevegemsevijvers 1, 9620 Zottegem
- jan@aardbol.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26340

Zondag 15 maart

Opendeur in het Faunahuis – *zie begin kalender*

Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26325

Gezinswandeling in en rond het Domein van Breivelde – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Het park van Breivelde is aangelegd op twee dalhoofden en in een prille vallei.

De bronnen voeden een aaneengesloten lint van vijvers. Landschappelijk typisch Vlaamse Ardennen. De natuurlijke rijkdom is dat evenzeer. Door de zuidelijke oriëntatie van het park, de ideale plaats om de prille lente te proeven.

Marc van Herzeele, natuurgids, neemt je mee door dit bijzondere park en vertelt je vele weetjes over de bomen en de dieren die er leven.

14.00 uur - 16.00 uur
Domein Breivelde, Parkstraat 1, 9620 Grotenberge (Zottegem)
vincent.decroock@proximus.be
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25018

Vroegemorgentocht in Oudenaarde – *Vlaamse Ardennen plus Vogelwerkgroep*

We luisteren en genieten van de vogelzang van de eerste boodschappers van de lente. In dit deel van de lente zijn lang niet alle soorten vogels terug van het verre Zuiden. Ideaal dus voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijsjes. We wandelen langs de Vestingen, Donkvijver en Meerspoort.

Meebrengen: Laarzen of waterdicht schoeisel, verrekijker.

06.30 uur - 09.30 uur
Parking Meerspoort, Minderbroederstraat, Oudenaarde
Tijsnaessens@hotmail.com, 0494 72 89 15 en dimitrivandepopuliere@hotmail.com, 0473 52 13 44

Maandag 16 maart

Plantencursus 'Ken je familie' – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Als je graag in de natuur loopt en datgene wat je ziet op naam wil brengen, is Obsidentify een fantastisch hulpmiddel.

Maar als planten écht je ding zijn en als je graag het grotere plaatje wil zien, dan is deze cursus iets voor jou. Je leert de grote plantenfamilies herkennen en op die manier de structuur van de plantenwereld zien. Met deze kennis gaat het zelf determineren een stuk sneller!

Na een inleidende les - zodat ook plantenleken helemaal mee kunnen - bespreken we in de volgende lessen telkens 1 of 2 families en worden er na de pauze ook planten uit die familie(s) gedetermineerd waarbij telkens de voor die families typische botanische termen aan bod komen.

De lesgeefster van deze boeiende lessen en excursie is Kristel Keppens.

19.30 uur - 22.00 uur
Boembekemolen, Boembeke, 9660 Brakel
vincent.decroock@proximus.be
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/24316

Woensdag 18 maart

Filmdocumentaire '2040' – *Natuurpunt Deinze-Zulte*

D. Gameau vraagt zich af hoe de toekomst van zijn dochtertje er zal uitzien in 2040, wanneer de klimaatcrisis zal opgelost zijn . De film zet de toekomst in een positief perspectief. Geen wilde dromen, maar een inschatting van hoe de wereld er zal uit zien als de technologieën die nu al bestaan of realistisch dichtbij zijn worden toegepast. Academici, ecologen en ondernemers krijgen het woord. De film wordt gevolgd door een panelgesprek over de inhoud. Georganiseerd door Natuurpunt, MOW en Velt.

Reserveren via de website van het Leietheater.

20.00 uur - 22.30 uur
Leietheater - Hoekzaal, Brielstraat 8, 9800 Deinze
tussenleieenschelde@natuurpunt.be
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25585

Zaterdag 21 maart

Kennismaken met (de vrijwilligers van) het Burreken – *Natuurpunt Burreken-Maarkedal-Vlaamse Ardennen*

Hou je van de natuur in je omgeving en wil je graag bijdragen aan het behoud, het beheer en de ontwikkeling ervan, maar weet je niet goed hoe eraan te beginnen, dan is er voor jou de startdag van het Burreken!

Tijdens een wandeling in het gebied en aansluitend bezoek aan het Faunahuis vertellen enkele vrijwilligers honderduit over wat hen drijft en over wat ze allemaal doen. En ze luisteren naar je vragen en interesses. Misschien kan jij je talenten ook wel inzetten voor de natuur in eigen streek! En dan denken we niet alleen aan beheerwerken, maar ook aan communicatie, onderhoud en allerlei klusjes. Er zijn vele talenten nodig in een natuurgebied!

09.30 uur - 12.30 uur
Parking Groenstraat, Groenstraat 5--, 9667 Horebeke
burreken@natuurpunt.be, 0484 228911
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26407

Ostara natuurwandeling in Vossenhol – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

De eerste wandeling in een reeks van vier seizoenen-wandelingen in het Vossenhol!

Ga mee op deze wondere dag die even lang is als de nacht. Wandel met mij de overgang van de winter naar de lente. Kom kijken hoe de aarde ontwaakt in het Vossenhol en Kloosterbos, waar de bosviooltjes en bosanemonen piepen in dit ecologisch koninkrijk. Waar vele kleine diertjes geboren worden en de ijsvogel ook zijn eitjes legt. Hoezo een paashaas? Kom de natuur wordt wakker!

Wat wil jij graag weten over de wondere wereld van "onze natuur" in de lente: kom spelen en proeven, voelen en ervaren.

Doe je laarzen aan en een warme jas!

Kinderen en volwassenen, iedereen is welkom! Het terrein is spijtig genoeg niet geschikt voor kinderwagens en rolstoelen.

16.00 uur - 19.00 uur
Elverenberg - Vossenholstraat, Vossenholstraat, 9660 Brakel
lutgarde.vervaet@telenet.be
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26326

Nacht van de steenuil – *Natuurpunt Kern Rondom Burreken*

Zijn er nog steenuilen in de Vlaamse Ardennen, hoe zijn ze te herkennen, hoe kunnen we ze helpen? Een kleine presentatie vooraf geeft al een paar antwoorden. Daarna springen we op de fiets voor een tochtje van 7km door Horebeke. We hopen deze schattige uiltjes met hun knalgele ogen te horen of mogelijks een glimp op te vangen van hun silhouet.

Dat wordt spannend.

Wat heb je nodig: eigen fiets met goede verlichting, fluohesje, warme kledij. Gelieve je vooraf in te schrijven, Het aantal deelnemers is immers beperkt tot 12. Bij slecht weer gaat de activiteit niet door. Dan ontvang je vooraf een mail.

19.00 uur - 21.30 uur
Vierkantshoeve Molenzicht, Tonnestraat 2, 9667 Horebeke
vanderlinden.lu@telenet.be, 0479466937
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26309

Zondag 22 maart

Insecten zoeken in de Langemeersen – *Natuurpunt Oudenaarde Plus*

In het vroege voorjaar komt het insectenleven langzaam op gang. Tijdens deze wandeling gaan we op zoek naar de eerste vliegers van het jaar. De Langemeersen is een gebied waar vochtige graslanden, houtkanten en open plekken elkaar afwisselen. Dat maakt het een ideale plek om een verrassende mix van soorten te ontdekken.

Samen met gids Yannick Ongena, kijken we naar bijen die de eerste bloesems bezoeken, zweefvliegen die zonnewarmte opzoeken en watergebonden soorten die actief worden langs sloten en plassen. Onderweg leer je hoe je insecten herkent zonder loep of voorkennis.

De wandeling is bedoeld voor iedereen die nieuwsgierig is naar de kleine wereld om ons heen. Fototoestellen en verrekijkers zijn welkom, maar zeker niet nodig.

14.00 uur - 17.00 uur
Kruispunt Meersstraat/doorsteek naar de Schelde, Wortegem-Petegem, Meersstraat, 9790 Wortegem-Petegem
gsnauwaert@yahoo.com
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26215

Zaterdag 28 maart

Opstart- & Werkmoment Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

We vliegen er weer in, vrijwilligers van het Bezoekerscentrum komen samen voor het jaarlijkse Opstart & Werkmoment.

We helpen de Boembekemolen ontwaken uit zijn winterslaap. Vanaf 1 april gaat de zomerbar & onthaal in de molen weer open voor bezoekers en passanten. We kuisen de molen van kop tot teen en kuisen de buitenomgeving op. We praten onderling bij.

Steek jij graag de handen uit de mouwen? Schrijf je dan in als vrijwilliger bij het bezoekerscentrum.

09.30 uur - 16.00 uur
Zwalmvallei - Boembeke 18, 9660 Brakel
dieter.lernout@natuurpunt.be, 0477/760248
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26334

Hoe landbouw en natuur elkaar kunnen versterken? – *Zie 31 januari*

Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26338

Nachtvlinders: vangen met de lichtbak en determineren van de vangst – *Natuurpunt Ronse*

We stellen de vallen op om nachtvlinders en andere (nacht)insecten te vangen. Morgen onderzoeken we wat we gevangen hebben.

Je kan je inschrijven voor de twee activiteiten

15.00 uur - 17.00 uur
Bois Joly, Hogerlucht 122, 9600 Ronse
johan.glibert@gmail.com, 0477 51 94 19
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26378

Gezinswerkdag bos t'Ename – *zie begin kalender*

Zondag 29 maart

Wandel&Ontbijt@Boembekemolen – *Natuurpunt Zwalmvallei*

Heerlijk ontbijten aan het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen voor € 18, kinderen voor € 10. Daarna de natuur in.

Gekookt ei, yoghurt met granola en vers fruit, cava en appelsap, pistolet met kaas, ontbijtkoek en rozijnenbrood.

09.00 uur - 12.00 uur
Zwalmvallei - Juiste afspraakplaats volgt nog!, Boembeke 18, 9660 Brakel
carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472/898170
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26332

Nachtvlinders: vangen met de lichtbak en determineren van de vangst – *Natuurpunt Ronse*

We onderzoeken wat we deze nacht gevangen hebben.

10.00 uur - 12.00 uur
Bois Joly, Hogerlucht 122, 9600 Ronse
johan.glibert@gmail.com, 0477 51 94 19
Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26378

Inwandelen wandelroute Smoorbeekvallei – *Natuurpunt Houtem*

In 2018 werd een eerste beheersovereenkomst gesloten tussen de gemeente Sint-Lievens-Houtem en Natuurpunt Houtem, in 2019 kwam hier 7 ha bij. In 2021 tekende Natuurpunt Houtem de aankoop van het Baleibos van 2,5 ha jong bos.

In 2025 werd de Smoorbeekvallei erkend als natuurreservaat en nu in het voorjaar van 2026 ligt er een wandelkaartje klaar om het gebied te verkennen. We nodigen jullie hartelijk uit op de officiële inwandeling van het gebied.

De route is ongeveer 6.5 km.

- 13.30 uur - 16.00 uur
- Parking NEC De Pastorie, einde Halleweg Zonnegem, Halleweg, 9520 Sint-Lievens-Houtem
- nphoutem@gmail.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26349

Op bezoek in de Vallei van de Oude Kale – *Natuurpunt Deinze-Zulte*

De Vallei van de Oude Kale is één van de best bewaarde natuurgebieden van het Meetjesland. De Oude Kale kronkelt er in een landschappelijk pareltje, met bloemrijke hooilanden, knotwilgenrijen en broekbossen. Op uitnodiging van de afdeling 'de Ratel' bezoeken we verschillende percelen van Natuurpunt (meestal hooilanden, enkele percelen bos, veel knotwilgrijen) en kruisen we enkele malen de Oude Kale. Stevige wandelschoenen of laarzen zijn zeker aanbevolen eind maart. Afhankelijk van het weer kunnen sommige delen van het wandelpad erg nat liggen.

Deze activiteit is gratis, wel inschrijven via de website van Natuurpunt

- 14.00 uur - 17.00 uur
- kerk Merendree (parkeerplaatsen voor en achter de kerk, Merendreedorp, 9850 Deinze
- deinzezulte@natuurpunt.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25969

Maandag 30 maart

Werkdag Bos t'Ename – *zie begin kalender*

Zaterdag 4 april

Werken in natuurgebied het Burreken – *zie begin kalender*

Zondag 12 april

Voorjaarswandeling in het Kluisbos – *Natuurpunt Burreken-Maarkedal-Kluisbergen*

Voorjaarswandeling in het Kluisbos met aandacht voor voorjaarsbloeiers, vogels, bomen, ...

Inschrijven via de website gewenst.

- 09.30 uur - 12.30 uur
- Vierschaar , parking nabij 'BosbAAr', Vierschaar 1, 9690 Kluisbergen
- sabine.lateur@telenet.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26346

Lentewandeling Burreken met aansluitend bezoek aan het Faunahuis – *Natuurpunt Oudenaarde Plus*

We kijken er al naar uit om te genieten van de lente. Dit doen we, samen met gids Stefaan Van Hedent, in het mooie Burreken. Een parel in de Vlaamse Ardennen met bloemrijke bronbossen, kabbelende beekjes, open weides en prachtige vergezichten. Het bos biedt tijdens de lente een pracht aan voorjaarsbloeiers aan.

Na de wandeling, rond 16.30u, krijgen we nog een rondleiding in het Faunahuis (ong. 40 min.).

Meer weten over het Faunahuis: www.faunahuis.be.

Het wordt in elk geval een boeiende namiddag. Stevige wandelschoenen zijn aan te raden. Graag inschrijven via onderstaande link.

- 14.00 uur - 17.15 uur
- Aan het Faunahuis, Perreveld 5, 9660 Brakel
- gsnauwaert@yahoo.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26172

Maandag 13 april

Snuitverkenner: Snuit voor jong en oud(er). Naar buiten, om natuur te beleven – *Natuurpunt Zwalmvallei*

5 Namiddagen om je te amuseren om en rond de Boembekemolen, telkens van 13u tot 16u.

Samen op zoek gaan naar waterdiertjes, hommels zoeken en hun nest maken. Een avonturenwandeling en nog zoveel meer..., onder begeleiding van Roselinde Van Caenegem.

€ 50 / Kind voor de ganse week: alles inbegrepen, alsook een koek en een drankje.

Enkel de kinderen moeten ingeschreven worden, wel begeleid door een volwassene. Inschrijven verplicht, max 15 deelnemers.

- 13.00 uur - 16.00 uur
- Boembekemolen, Boembeke, 9660 Brakel
- roselinde_vancan@hotmail.com
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25029

Bouwkamp Natuurboerderij Bos t'Ename – *Natuurpunt Kern Bos t'Ename*

Geschiedenis en natuur komen samen in het Bos t'Ename. Gedurende duizenden jaren werd hout uit het bos gebruikt als bouwmateriaal wanneer er in de regio een gebouw werd opgetrokken. Vandaag levert datzelfde bos, door het hakhout- en middelhoutbeheer, nog steeds hout. Op de akkers groeit graan waarvan we stro maken en de grond die komt uit projecten zoals poelen graven gebruiken we als bouwleem.

Dit bouwkamp is zo opgezet dat je bijleert zodat je nadien, bijvoorbeeld bij jou thuis, zelfstandig aan de slag kan gaan met diverse hedendaagse, ecologische, korte keten bouwtechnieken.

- 10.00 uur - 17.00 uur
- Parking einde Kapellestraat, Boskant 56, 9700 Oudenaarde
- pieter.blonde@natuurpunt.be, 0488/362 279
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26345

Zondag 19 april

Uitdagende Landschapswandeling in hartje Vlaamse Ardennen – *Natuurpunt Kern Rondom Burreken*

We bezoeken het natuurreservaat 't Burreken en wandelen langs en over de getuigenheuvels van de Vlaamse Ardennen. Meer dan 300m hoogtemeters moeten overwonnen worden op deze sportieve tocht van 12 km. Best wel pittig. Maar de schoonheid van de vergezichten in het landschap ontdekken, de stilte ervaren en het ontluikende lenteleven bewonderen, maakt het puffen, blazen en zweetdruppels afvegen vast en zeker goed.

- 09.00 uur - 12.30 uur
- Kerk Schorisse, Zottegemstraat, 9688 Maarkedal
- vanderlinden.lu@telenet.be, 0479466937
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26310

Opendeur in het Faunahuis – *zie begin kalender*

- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26325

De pracht van voorjaarsbloeiers – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen*

Bois Joly is één van de rijkste bronbossen in de Vlaamse Ardennen met een hoge erfgoedwaarde. De voorjaarsflora bevat alle klassiekers uit het bos.

Het bos kan je enkel bezoeken onder leiding van een natuurgids. Voor deze wandeling neemt Roland Overkleeft, natuurgids en medeconservator, je mee en laat je alle kleine en grote schatten zien die te vinden zijn in deze veelzijdige omgeving.

- 14.00 uur - 16.00 uur
- Stedelijk kerkhof Hogerlucht, Ommegangstraat, 9600 Ronse
- vincent.decroock@proximus.be
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25021

Planteninventarisatie Brakel – *Vlaamse Ardennen plus Plantenwergroep*

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 43 13

Mijnwerkerspad, Landelijk gebied & KMO-zone. Meebrengen: Stapschoenen of laarzen, loep & flora

- 10.00 uur - 13.00 uur
- Voetbalveld SK Opbrakel, Sint-Martensstraat 75, Brakel
- Heidi Demolder, 0476 40 34 52

Zaterdag 25 april

Hoe landbouw en natuur elkaar kunnen versterken? – *zie begin kalender*

- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/26338

Gezinswerkdag Bos t'Ename – *zie begin kalender*

Zondag 26 april

Feestelijke opening Natuurboerderij Bos t'Ename – *Natuurpunt Kern Bos t'Ename*

Het is zover! Op 26 april 2026 wordt Natuurboerderij Bos t'Ename feestelijk geopend.

Noteer deze datum alvast in jouw agenda want we beleven dit moment graag met jou erbij!

Programma van de dag

9U00-10u30: start feestelijke openingswandeling Natuurboerderij. Tijdens deze wandeling zie je hoe we de reststromen van het beheer van het gebied gebruiken als grondstof in de bouw van de natuurboerderij. Bomen worden constructiehout, stro wordt isolatiematieraal, aarde wordt leempleister,... Daarnaast brengen we het natuurinclusief (en koolstofopslaand bouwen) met en voor allerlei doelgroepen in beeld.

13u00: afronding aan de Natuurboerderij, maar...

... Je kan zo doorstromen naar de Vlaamse Ardennendag die dit jaar aan de erfgoedsite van erfgoeddorp Ename doorgaat.

Volg onze website en sociale media voor alle updates over deze feestelijke dag!

https://vlaamseardennendag.be
Facebook: #werkgroepbostename
Instagram: @bostename

- 09.00 uur - 13.00 uur
- Hoek Nathusdreef / Kattenberg, Natusdreef 9, 9700 Oudenaarde
- Pieter Blondé, pieterblonde@hotmail.com, 0488362279; Guido Tack, guido.tack1@telenet.be, 0474900230
- Info en inschrijvingen: https://npvap.be/a/25258

Vroegemorgentocht langs Donk en Langemeersen – *Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus Vogelwerkgroep en Natuurpunt Oudenaarde plus*

We luisteren en genieten van de vogelzang van de boodschappers van de lente in dit prachtige meersengebied met bloemenrijke hooilanden. Rietvogels, zoals de blauwborst en vogels van het open landschap zoals graspieper en veldleeuwerik fleuren het gebied op met hun aanwezigheid. Nadien allen welkom op de Vlaamse Ardennendag!

Wandeling van 6 km. Meebrengen: waterdicht schoeisel, verrekijker.

- 06.30 uur - 11.00 uur
- Vrije parking Donkstraat, Oudenaarde
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com, 0473 52 13 44

Maandag 27 april

Werkdag Bos t'Ename – *zie begin kalender*

Natuurinbreuken?
Inspectieregio West
(Oost- en West-Vlaanderen)
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be
Kantooruren: 050 247 770
Weekend: bel de politie!

Natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360, RPR Gent, afdeling Oudenaarde
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten:
Brakel, Deinze (zonder Nevele), Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

Lidmaatschap
Je wordt lid door € 38 te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Contactpersoon
Rik Desmet (0497 87 56 14, desmet.rik1@gmail.com)

Afdelingen
- Burreken - Maarkedal - Kluisbergen - Filip Keirse (055 38 78 83, filip.keirse@telenet.be)
- Deinze - Zulte - Koen Houthoofd (0470 55 02 36, koen.houthoofd@natuurpunt.be)
- Kruisem - Eddy Van Den Abeele (0474 62 20 52, ed.vandenabeele@skynet.be)
- Oudenaarde *plus* - Paul Cardon (0474 39 02 77, cardon.paul@gmail.com)
- Ronse - Johan Glibert (0477 51 94 19, johan.glibert@gmail.com)
- Sint-Lievens-Houtem - Christine Bonte (bonte.christine@skynet.be)
- Zwalmvallei - Jan François (09 361 03 00, jan@aardbol.be)

Kernen
- Rondom Burreken - Marie-Anne De Geest (0474 56 05 04, marie-anne.de.geest@hotmail.be)
- Werkgroep Bos t'Ename - Guido Tack (0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be)
- Werkgroep Everbeekse Bossen - Koen Van Den Berge (koen.van.den.berge@telenet.be)

Werkgroepen
- Paddenstoelen - Eddy Saveyn (0477 03 20 75, eddy.saveyn@gmail.com)
- Planten - Henk Coudenys (coudenys.henk@belgacom.net)
- Vogels - Dimitri Van de Populiere (0473 52 13 44, dimitrivandepopuliere@hotmail.com)
- Zoogdieren - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)

Reservaten met projectnummer
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
- Bois Joly 6625 - Patrick Alexander (0495 45 37 77, p.alexander@telenet.be)
- Bos t'Ename-Volkegembos 6121 - Guido Tack (0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be)
- Bovenlopen Zwalm 6142 - Heidi Demolder (055 42 16 45, heidi.dm@telenet.be)
- Burreken 6602 - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)
- Everbeekse Bossen 6210 - Jan Van Uytvanck
- Faunahuis Burreken F-04031 - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)
- Feelbos-Kalkoven 6185 - Lucien Vanden Daele (055 38 70 54)
- Grootmeers 6650 - Tine Dhollander (0495 88 13 40, tine@gwapo.be)
- Heurnemeersen 6063 - Gerard Mornie (gerard.mornie@pandora.be)
- Kordaelbos 6605 - Lieven Kinds (0486 07 93 30, lieven.kinds@telenet.be)
- Langemeersen 6076 - Alexander Van Braeckel (0473 85 45 62, alexander.tine@telenet.be)
- Leiemeersen Astene & Bachte 6109 - Koen Houthoofd (0470 55 02 36, koen.houthoofd@natuurpunt.be)
- Maarkebeekvallei 6670 - Ludo Bauwens (ludobauwens@gmail.com)
- Middenloop Zwalm 6160 - Chris Nuyens (chris_nuyens@telenet.be)
- Munkbosbeekvallei 6151 - Laurent Flostroy (0498 67 71 09, laurent.flostroy@pandora.be)
- Nukerkebos-Bosheide 6641 - Simon Feys (0486 73 06 19, simonfeys@yahoo.com)
- Paddenbroek 9401 - Thijs Lietaer (0473 58 17 14, thijs.lietaer@telenet.be)
- Parkbos-Uilenbroek 6136 - Dominiek Decleyre (dominiek.decleyre@gmail.com)
- Perlinkvallei 6204 - Yves Meulenijzer (yves@meulenijzer.com)
- Pyreneeën-Tombele 6667 - Johan Glibert (0477 51 94 19, johan.glibert@gmail.com)
- Rooigembeekvallei 6669 - Joris Van Garsse (0498 14 54 03, joris.van.garsse@telenet.be)
- Vallei van de Zeverenbeek 6082 - Rik Desmet (0497 87 56 14, desmet.rik1@gmail.com)
- Vuilbroek 6126 - Axel Heyerick (0479 29 94 73, axel.heyerick@gmail.com)
- Wijmier 6141 - Ludo Bauwens (ludobauwens@gmail.com)

v.u. Rik Desmet, Lozerstraat 29, 9770 Kruishoutem

afgiftekantoor Gent X
erkenning P203773
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE